

**Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
w Bydgoszczy**

**POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH
ZAMIESZKUJĄCYCH NA TERENIE
POWIATU BYDGOSKIEGO
NA LATA 2010 - 2015**

Spis treści

Wstęp	3
I. Definicje niepełnosprawności oraz struktura osób niepełnosprawnych ze względu na stopień niepełnosprawności	4
II. Osoby niepełnosprawne i ich sytuacja, czyli diagnoza środowiskowa osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego	6
III. Przykładowe instytucje działające na terenie powiatu bydgoskiego na rzecz osób niepełnosprawnych.....	19
IV. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bydgoskiego	25
V. Działania prowadzone na terenie powiatu bydgoskiego w zakresie rehabilitacji społecznej.....	26
VI. Cele, finansowanie i sposób realizacji programu oraz zasięg działania i jego odbiorcy ..	33
Podsumowanie	43

Wstęp

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14 poz. 92 z późn. zm.) samorząd powiatowy jest zobowiązany do przygotowania i wprowadzenia w życie Powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Ustawa w sposób następujący określa wymagania, co do programu:

„Do zadań powiatu należy:

1. opracowanie i realizacja zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a) rehabilitacji społecznej,
 - b) przestrzegania praw osób niepełnosprawnych;
2. współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowaniu i realizacji programów, o których mowa w pkt. 1;
3. udostępnianie na potrzeby Pełnomocnika i samorządu województwa oraz przekazywanie właściwemu wojewodzie uchwalonych przez radę powiatu programów, o których mowa w pkt. 1, oraz rocznej informacji z ich realizacji; (...).

Poszanowanie praw człowieka i jego indywidualnych różnic, zwalczanie dyskryminacji z powodu niepełnosprawności i podejmowanie działań promujących jej zrozumienie, ukierunkowanie postaw i podniesienie świadomości społecznej oraz edukowanie środowisk osób niepełnosprawnych o ich przywilejach, równoprawnym dostępie do szkolnictwa, zatrudnienia, dóbr i usług czy aktywności w życiu publicznym winny być wyznacznikiem działań na rzecz wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w powiecie bydgoskim.

Na podstawie zgromadzonych danych powstał Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych zamieszkujących w granicach administracyjnych powiatu bydgoskiego w zakresie rehabilitacji społecznej i przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. Wyznacza on kierunki w jakich powinny zmierzać działania na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniające im godne i aktywne życie, a także pomoc dostosowaną do rzeczywistych potrzeb wynikających z ich niepełnosprawności.

Działania realizowane w ramach Programu zmierzają do aktywizacji osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, kulturalnym, sportowym oraz do podniesienia świadomości osób niepełnosprawnych w zakresie przysługujących im praw, eliminacji zjawiska niechęci czy wrogości do osób niepełnosprawnych, które są przyczyną ich społecznej alienacji.

I. Definicje niepełnosprawności oraz struktura osób niepełnosprawnych ze względu na stopień niepełnosprawności

Zasadniczym aktem prawnym określającym zadania na rzecz osób niepełnosprawnych jest ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14 poz. 92 z późn. zm.). Zgodnie z tą ustawą niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Definicja zawarta w Karcie Praw Osób Niepełnosprawnych stwierdza, iż „niepełnosprawnymi są osoby, których sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi”. Ponadto osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz nie mogą podlegać dyskryminacji. Oznacza to w szczególności prawo osób niepełnosprawnych do:

1. dostępu do dóbr i usług umożliwiających pełne uczestnictwo w życiu społecznym,
2. dostępu do leczenia i opieki medycznej, wczesnej diagnostyki, rehabilitacji i edukacji leczniczej, a także do świadczeń zdrowotnych uwzględniających rodzaj i stopień niepełnosprawności, w tym do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze, sprzęt rehabilitacyjny,
3. dostępu do wszechstronnej rehabilitacji mającej na celu adaptację społeczną,
4. nauki w szkołach wspólnie ze swymi pełnosprawnymi rówieśnikami, jak również do korzystania ze szkolnictwa specjalnego lub edukacji indywidualnej,
5. pomocy psychologicznej, pedagogicznej i innej pomocy specjalistycznej umożliwiającej rozwój, zdobycie lub podniesienie kwalifikacji ogólnych i zawodowych,
6. pracy na otwartym rynku pracy zgodnie z kwalifikacjami, wykształceniem i możliwościami oraz korzystania z doradztwa zawodowego i pośrednictwa, a gdy niepełnosprawność i stan zdrowia tego wymaga - prawo do pracy w warunkach dostosowanych do potrzeb niepełnosprawnych,
7. zabezpieczenia społecznego uwzględniającego konieczność ponoszenia zwiększonych kosztów wynikających z niepełnosprawności, jak również uwzględnienia tych kosztów w systemie podatkowym,
8. życia w środowisku wolnym od barier funkcjonalnych, w tym:
 - dostępu do urzędów, punktów wyborczych i obiektów użyteczności publicznej,
 - swobodnego przemieszczania się i powszechnego korzystania ze środków transportu,
 - dostępu do informacji,
 - możliwości komunikacji międzyludzkiej,
9. posiadania samorządnej reprezentacji swego środowiska oraz do konsultowania z nim wszelkich projektów aktów prawnych dotyczących osób niepełnosprawnych,
10. pełnego uczestnictwa w życiu publicznym, społecznym, kulturalnym, artystycznym, sportowym oraz rekreacji i turystyce odpowiednio do swych zainteresowań i potrzeb.

Rehabilitacja osób niepełnosprawnych to zespół działań organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych zmierzających do osiągnięcia możliwie najwyższego poziomu funkcjonowania osób niepełnosprawnych, jakości życia i integracji społecznej, przy aktywnym uczestnictwie tych osób.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami ustala się trzy stopnie niepełnosprawności, które stosuje się do realizacji celów określonych ustawą:

- 1) znaczny - do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;
- 2) umiarkowany - do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
- 3) lekki - do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne;
- 4) niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Orzeczenie ustalające stopień niepełnosprawności stanowi także podstawę do przyznania ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

Osoby, które nie ukończyły 16 roku życia zaliczane są do osób niepełnosprawnych, jeżeli mają naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną o przewidywanym okresie trwania powyżej 12 miesięcy, z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu, powodującą konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Orzeczenie lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o:

- 1) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2, i niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 1a) niezdolności do samodzielnej egzystencji, ustalone na podstawie art. 13 ust. 5 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 2) całkowitej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 2 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- 3) częściowej niezdolności do pracy, ustalone na podstawie art. 12 ust. 3, oraz celowości przekwalifikowania, o którym mowa w art. 119 ust. 2 i 3 ustawy wymienionej w pkt. 1, jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

W świetle definicji Światowej Organizacji Zdrowia rehabilitacja społeczna stanowi „część ogólnego procesu rehabilitacji, który ma na celu integrację lub reintegrację osoby z naruszoną sprawnością organizmu, poprzez udzielenie jej pomocy w przystosowaniu się do wymagań życia społecznego i pracy zawodowej, usuwając jednocześnie ekonomiczne i społeczne przeszkody utrudniające proces rehabilitacji”. Rehabilitacja społeczna służy, więc przygotowaniu osoby niepełnosprawnej do życia wspólnie z innymi w rodzinie, wśród przyjaciół i znajomych, czy też w szerszym kontekście w społeczności lokalnej. Celem jej jest włączenie osoby niepełnosprawnej w różne przejawy życia społecznego tak, by mogła czuć się potrzebną, akceptowaną i pełnowartościowym członkiem społeczeństwa i mogła korzystać ze wszystkich dóbr będących wytworem tegoż społeczeństwa i jemu dostępnych.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność indywidualizowania pomocy do nich adresowanej. Osoby niepełnosprawne są statystycznie gorzej wykształcone, przejawiają niższą aktywność zawodową i w konsekwencji częściej dotyka je zjawisko ubóstwa oraz wykluczenia społecznego. Nierówność szans na początku drogi życiowej, pogłębiona zostaje w dorosłym życiu poprzez gorsze przygotowanie zawodowe i społeczne, a zła sytuacja na rynku pracy dotyka w pierwszej kolejności właśnie te osoby. Bez pomocy ze strony Państwa osoby niepełnosprawne nie są w stanie samodzielnie rozwiązać wielu swoich ważnych problemów. Na społeczeństwie obywatelskim, spoczywa obowiązek wyrównywania szans życiowych osób niepełnosprawnych oraz przeciwdziałania ich dyskryminacji zarówno społecznej jak i zawodowej.

Podstawowym instrumentem finansowym do realizacji zadań wynikających z zakresu wspierania osób niepełnosprawnych w Polsce jest Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Ponadto zadania rehabilitacji zawodowej i społecznej powinny być finansowane także ze środków własnych samorządów, z budżetu państwa, Funduszu Pracy oraz ze środków Unii Europejskiej.

II. Osoby niepełnosprawne i ich sytuacja, czyli diagnoza środowiskowa osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego

Powiat bydgoski usytuowany jest w środkowo - zachodniej części województwa kujawsko - pomorskiego, zajmuje 7,8% jego powierzchni, a zamieszkuje go obecnie ok. 103010 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2009 r.).

Z powiatem bydgoskim graniczą powiaty: chełmiński, inowrocławski, nakielski, toruński, tucholski, świecki, żniński. Tworzą go gminy: Białe Błota, Dobrcz, Dąbrowa Chełmińska, Koronowo, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko oraz Solec Kujawski, obejmując łącznie 124 sołectwa. Siedziba Starostwa znajduje się w Bydgoszczy. W powiecie bydgoskim status miasta posiadają: Koronowo i Solec Kujawski. Sieć osadniczą powiatu tworzą przede wszystkim wsie w liczbie 215, w tym kilka bardzo dużych, np. Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko. Osady wiejskie, leżące w strefie podmiejskiej Bydgoszczy, pełnią funkcje pozarolnicze (mieszkalnictwo, usługi, handel), a przede wszystkim spełniają rolę rekreacyjno - wypoczynkową i turystyczną.

Powiat bydgoski ma bardzo dogodne położenie komunikacyjne.

Tabela 1. Liczba osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej zamieszkałych na terenie powiatu bydgoskiego w latach 2007 - 2009.

Nazwa Gminy	Liczba osób niepełnosprawnych		
	2007	2008	2009
Koronowo	445	465	420
Solec Kujawski	226	183	212
Osielsko	42	37	36
Sicienko	127	131	149
Białe Błota	289	261	318
Dobrcz	92	84	87
Dąbrowa Chełmińska	432	438	461
Nowa Wieś Wielka	142	161	224

Źródło: Dane pochodzące z gmin.

Najwięcej niepełnosprawnych osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w analizowanym okresie zamieszkiwało na terenie gminy Koronowo i Dąbrowa Chełmińska około 24% ogółu niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego, natomiast najmniej w gminie Osielsko ok. 2%.

Zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi potwierdzeniem niepełnosprawności jest orzeczenie zespołu orzekającego, które ustala w jaki sposób naruszona sprawność organizmu wpływa na zdolność wypełniania ról społecznych, w tym na wykonywanie pracy oraz możliwość samodzielnej egzystencji.

W oparciu o dane statystyczne przygotowane przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy dokonano analizy danych dotyczących wydanych orzeczeń dla mieszkańców powiatu bydgoskiego w latach 2007 - 2009.

Tabela 2. Zestawienie wydanych orzeczeń dla osób powyżej 16 roku życia.

Wyszczególnienie	Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na lata		
	2007	2008	2009
Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności	962	1089	1091
Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	140	118	97
Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	58	60	38
Ogółem wydane orzeczenia	1160	1267	1226

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Tabela 3. Zestawienie wydanych orzeczeń dla dzieci do 16 roku życia.

Wyszczególnienie	Liczba wydanych orzeczeń z podziałem na lata		
	2007	2008	2009
Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	259	269	314
Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	74	76	79
Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia niepełnosprawności	3	0	2
Ogółem wydane orzeczenia	336	345	395

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Powyższe tabele obrazują wzrost liczby wydawanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

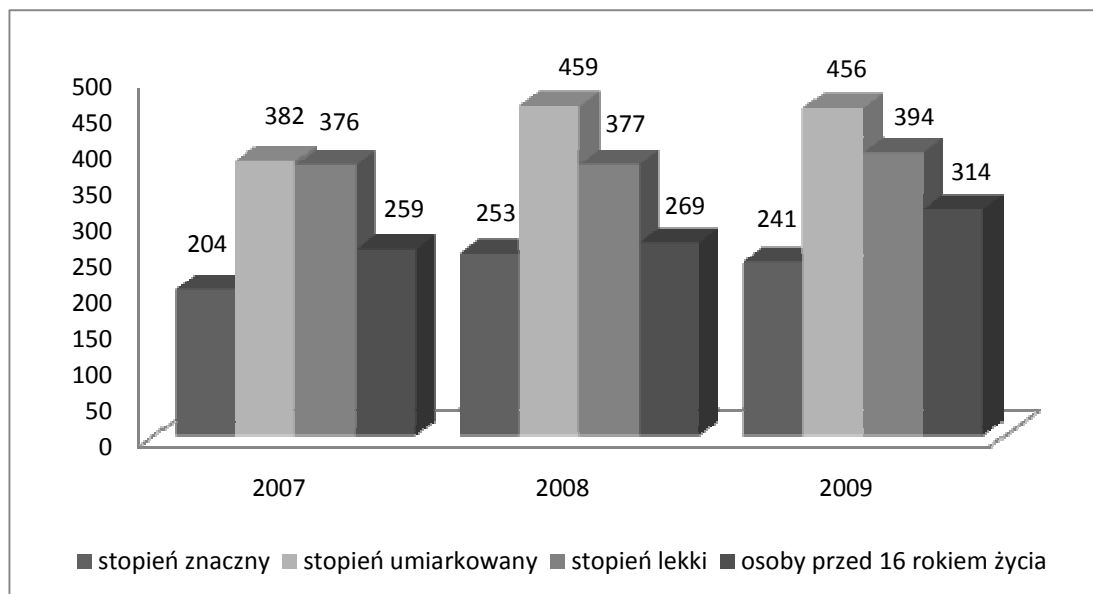
W 2007 roku wydano łącznie 1221 orzeczeń z określeniem stopnia niepełnosprawności i orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych, w 2008 roku - 1358 orzeczeń, a w roku 2009 - 1405.

W 2009 roku wydano o 45 orzeczeń o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych więcej niż w roku 2008.

Występuje wyraźna tendencja spadkowa w sprawie wydawanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia, natomiast wzrasta liczba wydawanych orzeczeń o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych poniżej 16 roku życia.

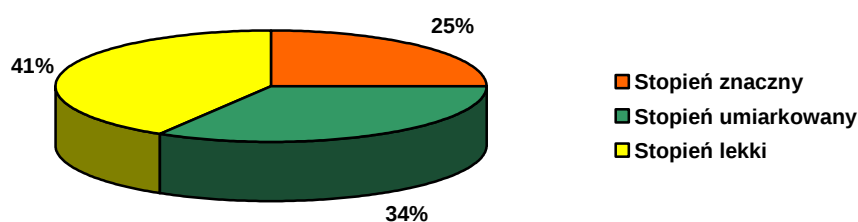
Najliczniejszą grupę osób niepełnosprawnych w powiecie bydgoskim, które w latach 2007-2009 otrzymały orzeczenie stanowią osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności.

Wykres 1. Struktura osób niepełnosprawnych pod względem stopnia niepełnosprawności.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Wykres 2. Struktura osób niepełnosprawnych według stopnia niepełnosprawności.

Źródło: Dane pochodzące z gmin.

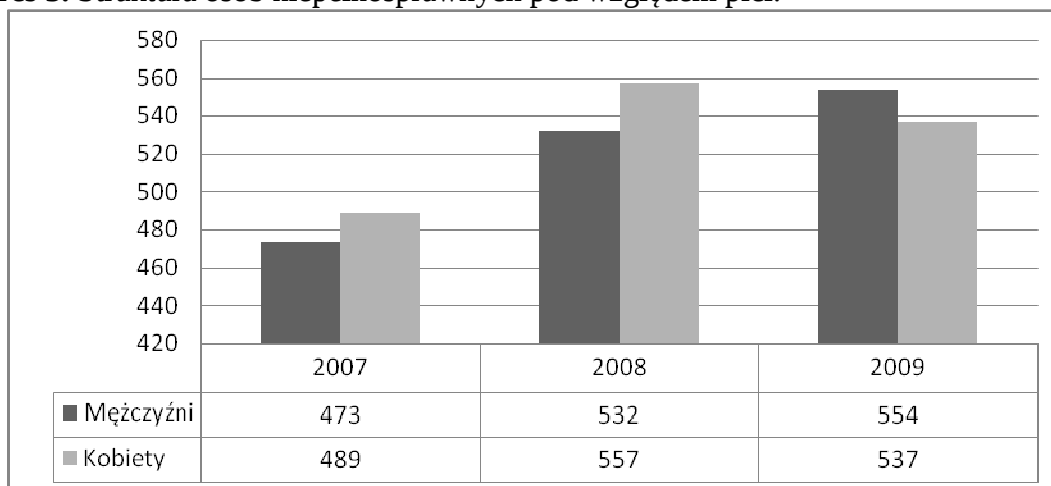
Wśród osób niepełnosprawnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej znaczną część stanowią osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności (41%).

Osoby z orzeczonym umiarkowanym stopniem niepełnosprawności stanowią 34% ogółu niepełnosprawnych, natomiast osoby całkowicie niezdolne do pracy i wymagające opieki innej osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności stanowią 25%.

Kolejny wykres przedstawia liczbę kobiet i mężczyzn, którzy w latach 2007, 2008 i 2009 otrzymali orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności.

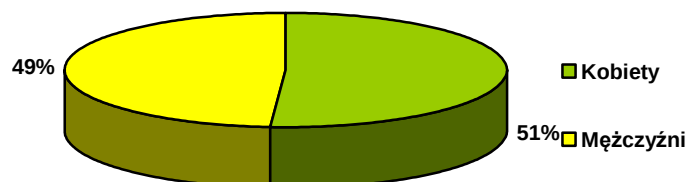
Z wykresu wynika, iż liczba mężczyzn w 2009 roku wzrosła o 22 osoby w porównaniu z rokiem 2008, natomiast liczba kobiet z wydanym orzeczeniem zmniejszyła się w 2009 roku o 20 osób.

Wykres 3. Struktura osób niepełnosprawnych pod względem płci.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

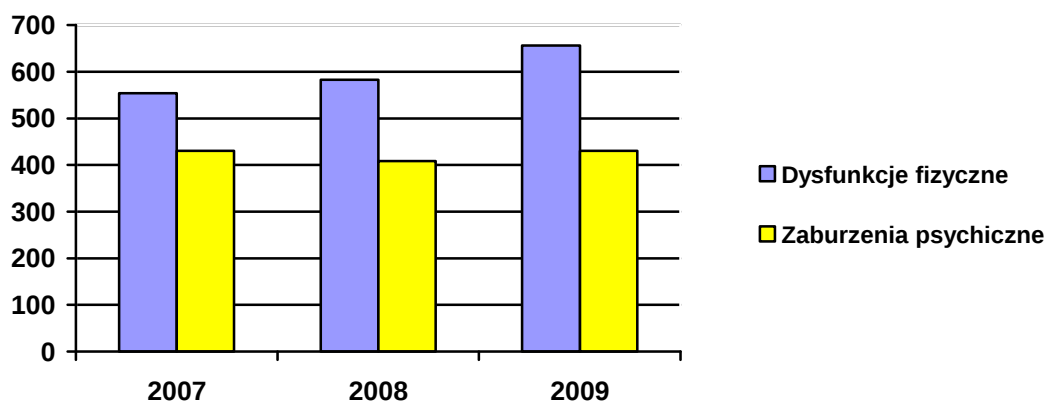
Wykres 4. Struktura populacji osób niepełnosprawnych, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej według płci.

Źródło: Dane pochodzące z gmin.

Wśród ok. 2,5 tysięcy osób niepełnosprawnych zamieszkałych w powiecie bydgoskim korzystających ze świadczeń pomocy społecznej przeważają kobiety, które stanowią około 51% populacji niepełnosprawnych.

Wykres 5. Osoby niepełnosprawne z dysfunkcjami fizycznymi i zaburzeniami psychicznymi w latach 2007 - 2009.

Źródło: Dane pochodzące z gmin.

Na powyższym wykresie można zaobserwować, iż od roku 2007 do 2009 liczba osób niepełnosprawnych z dysfunkcjami fizycznymi systematycznie wzrastała. Natomiast

w przypadku liczby osób niepełnosprawnych z zaburzeniami psychicznymi w 2008 r. nastąpił spadek, a w 2009 r. ponownie wzrost.

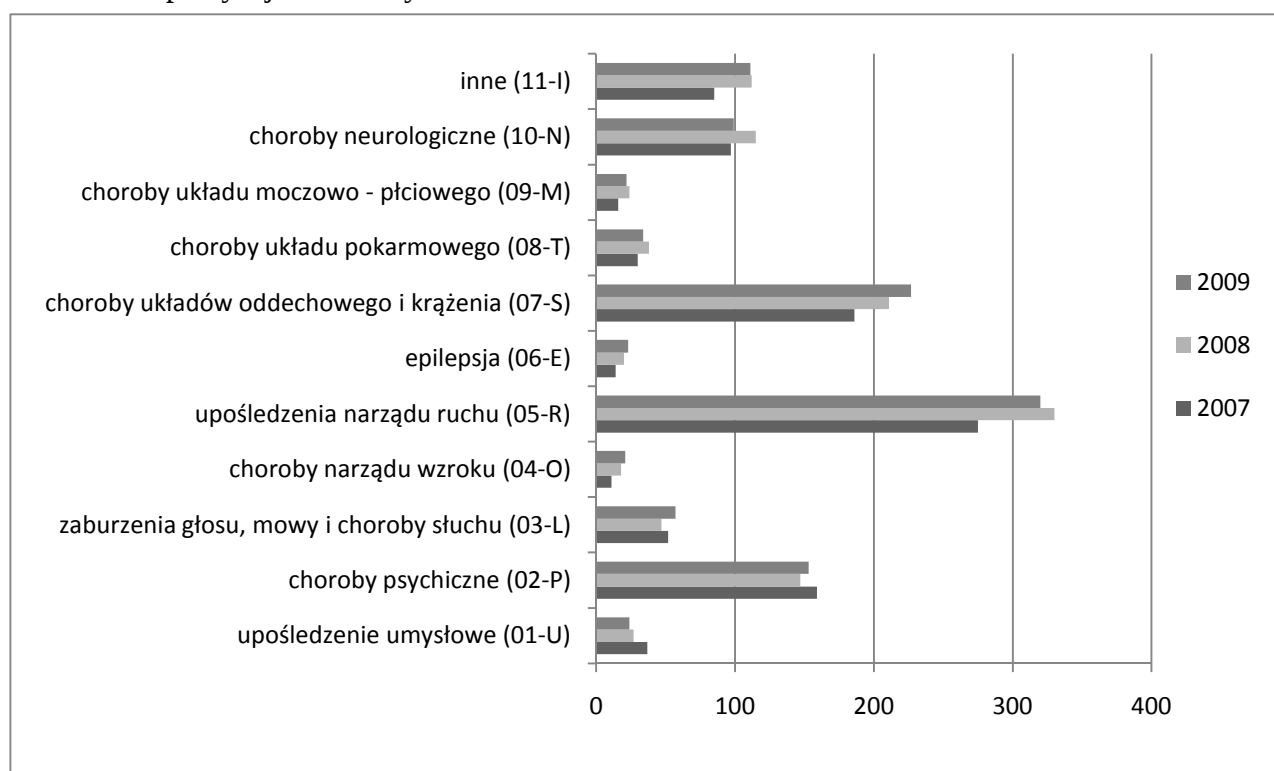
Biorąc pod uwagę definicje - niepełnosprawność przedstawia się jako zjawisko niejednorodne, obejmuje wiele ograniczeń funkcjonalnych, może być fizyczna, intelektualna lub polegać na dysfunkcji zmysłów. Może również wynikać z choroby somatycznej lub choroby umysłowej. Wymienione zaburzenia mogą mieć charakter stały lub przejściowy dotyczący osób w różnym wieku.

Najczęstszą przyczyną niepełnosprawności stanowią wśród osób powyżej 16 roku życia - schorzenia narządów ruchu (2007 r. - 275 osób, 2008 r. - 330 osób, 2009 r. - 320 osób), choroby układów oddechowego i krążenia (2007 r. - 186 osób, 2008 r. - 211, 2009 r. - 227 osób) oraz choroby psychiczne (2007 r. - 159 osób, 2008 r. - 147 osób, 2009 r. - 153 osób).

W mniejszym stopniu przyczyną są choroby neurologiczne oraz inne, do których zalicza się schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce i choroby układu krwiotwórczego.

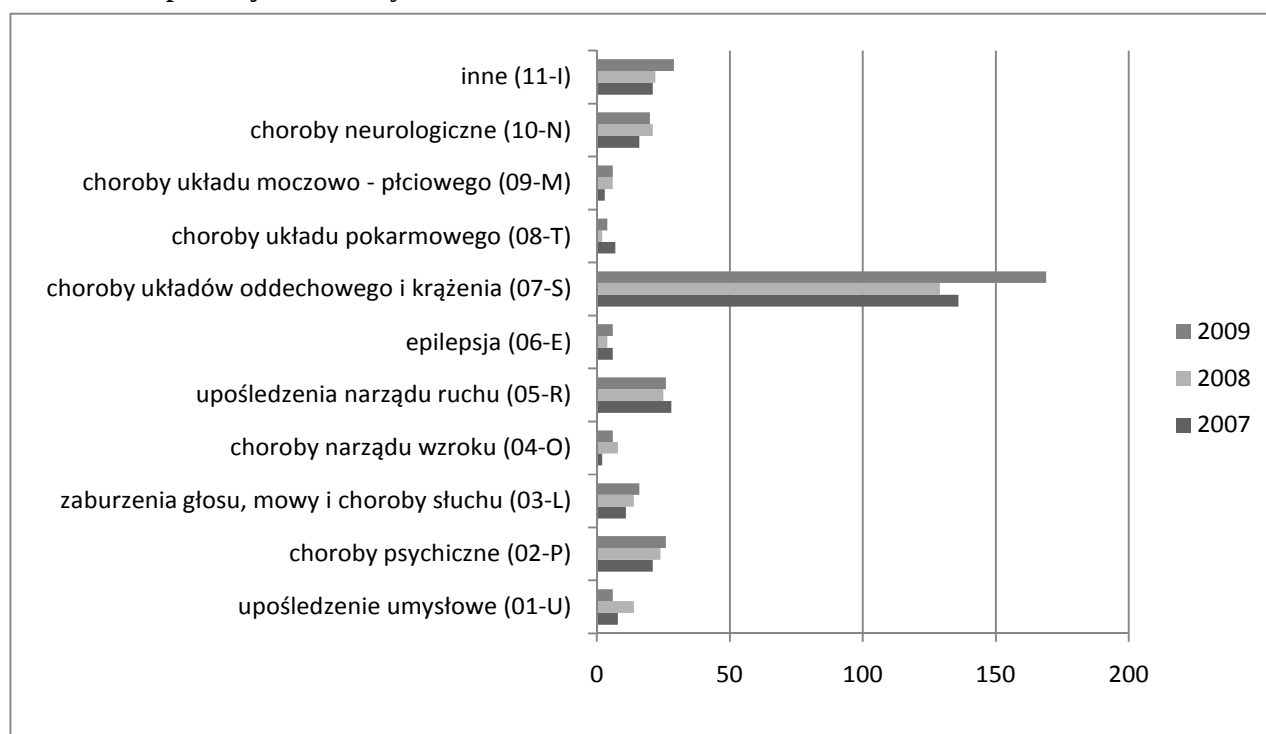
Natomiast wśród dzieci do 16 roku życia główną przyczyną niepełnosprawności są choroby układów oddechowego i krążenia (2006 r. - 136 osób, 2008 r. - 129 osób, 2009 r. - 169 osób).

Wykres 6. Zestawienie wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności osób powyżej 16 roku życia.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

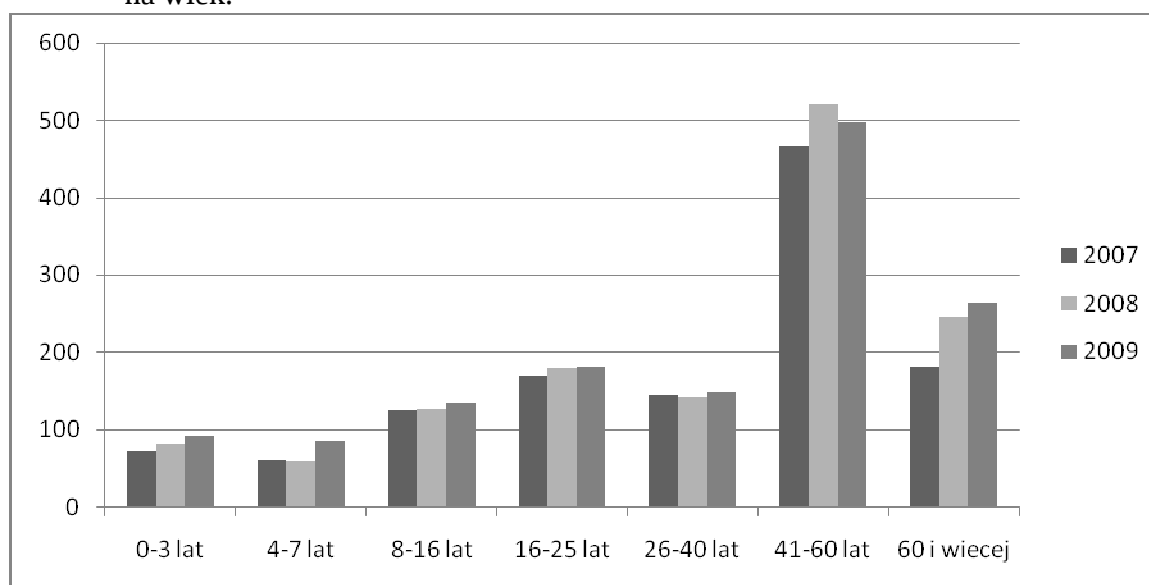
Wykres 7. Zestawienie wydanych orzeczeń według przyczyny niepełnosprawności osób poniżej 16 roku życia.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

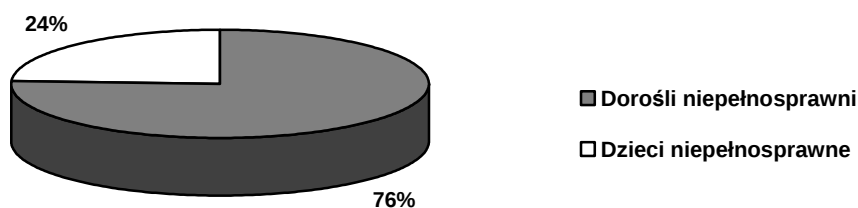
Rozmiary zjawiska niepełnosprawności w dużym stopniu odzwierciedlają kondycję zdrowotną społeczeństwa. Natężenie niepełnosprawności nasila się wraz z wiekiem. W przeważającej większości osoby niepełnosprawne zamieszkujące na terenie powiatu bydgoskiego to osoby między 41 a 60 rokiem życia.

Wykres 8. Zestawienie osób, które otrzymały orzeczenia w latach 2007 - 2009 z podziałem na wiek.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Wykres 9. Udział dzieci niepełnosprawnych w społeczności osób z orzeczoną niepełnosprawnością.

Źródło: Dane pochodzące z gmin.

Niepełnosprawne dzieci stanowią około 24% ogółu niepełnosprawnych jest to prawie jedna czwarta wszystkich niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego.

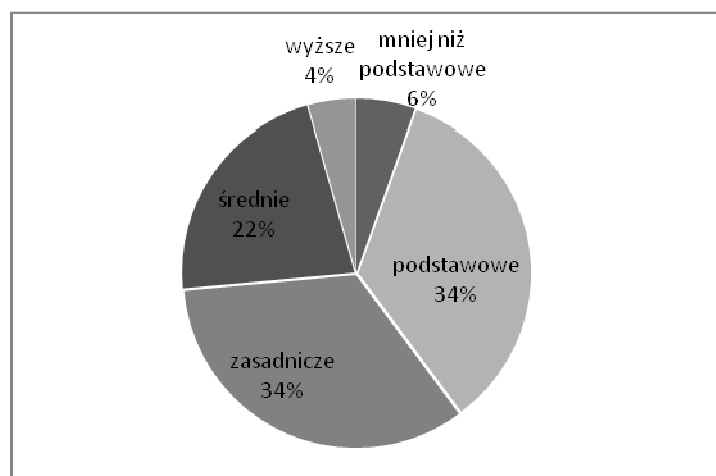
W Polsce, podobnie jak we wszystkich krajach świata, osoby niepełnosprawne mają stosunkowo niższy poziom wykształcenia w porównaniu z osobami pełnosprawnymi.

Struktura poziomu wykształcenia osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie powiatu bydgoskiego wskazuje, iż najmniejszą grupę stanowią osoby z wykształceniem wyższym (4%) oraz osoby z wykształceniem mniej niż podstawowym (6%). Natomiast osoby, które w latach 2007 - 2009 otrzymały orzeczenie z określonym stopniem niepełnosprawności w przeważającej większości posiadają wykształcenie podstawowe (34%) i zasadnicze (34%).

Poziom wykształcenia ma ogromny wpływ na świadome podnoszenie kwalifikacji: im wyższe wykształcenie, tym większa konieczność doksztalcania się i szkolenia.

Bardzo często niski poziom wykształcenia wynika z barier architektonicznych w szkołach i uczelniach wyższych, barier w komunikowaniu się i psychologicznych, z problemów związanych z transportem do miejsca nauki oraz z braków w wyposażeniu w sprzęt rehabilitacyjny i pomoce dydaktyczne.

Wykres 10. Struktura osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia ze względu na wykształcenie.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Osoby niepełnosprawne należą do kategorii osób będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Wynika to z wysokiego poziomu bezrobocia i przekonania, że tacy ludzie nie są

w pełni wartościowymi pracownikami, o niskich kwalifikacjach, ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej, umysłowej i cechują się niską wydajnością.

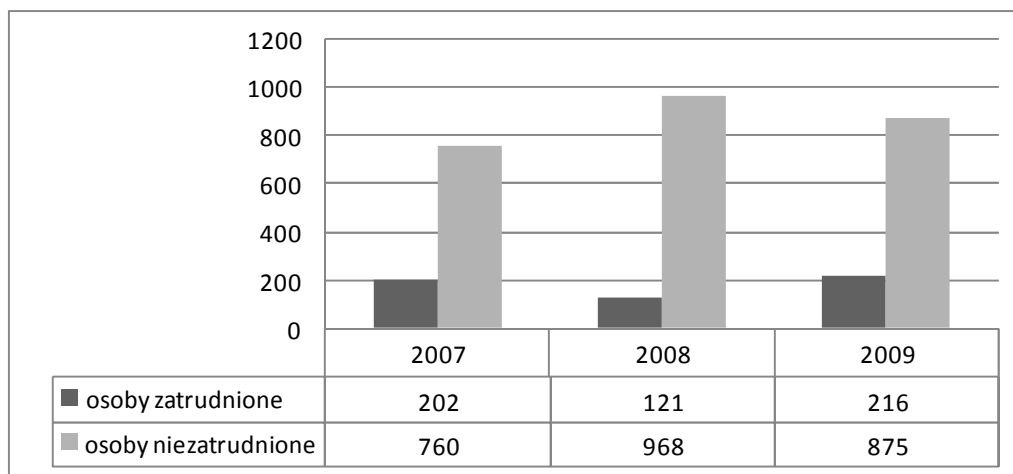
Z poniższego wykresu wynika, iż przeważająca większość osób, które w analizowanych latach otrzymały orzeczenie z określonym stopniem niepełnosprawności to osoby niezatrudnione.

Z punktu widzenia możliwości wykonywania pracy zawodowej bardzo istotny jest rodzaj i typ schorzenia. Stan zdrowia i zdolność do zatrudnienia decydują, bowiem o stopniu niepełnosprawności i są kryteriami orzekania o grupie inwalidzkiej.

Na przełomie lat 2007 - 2009 aż 2603 osoby niepełnosprawne to osoby biernie zawodowo, natomiast niewielki odsetek to osoby zatrudnione (539 osób).

Wśród osób niezatrudnionych znaczna większość to osoby z upośledzeniem narządu ruchu (726 osób), z niepełnosprawnością z tytułu chorób układów oddechowego i krążenia (513 osób) oraz z orzeczoną chorobą psychiczną (390 osób).

Wykres 11. Zestawienie osób powyżej 16 roku życia z określonym stopniem niepełnosprawności pod względem zatrudnienia.

Źródło: Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy.

Dla wielu niepełnosprawnych ogromne znaczenie ma przyznawana renta, a w wielu przypadkach pomoc społeczna. Jednak podstawowym sposobem podniesienia ich poziomu życia, wzrostu poczucia własnej wartości oraz integracji ze społeczeństwem pozostaje praca zawodowa.

Bierność zawodowa często jest wynikiem decyzji osób niepełnosprawnych, spowodowanej m. in. przewlekłą chorobą, niskimi kwalifikacjami zawodowymi, trudnościami z dojazdem do pracy.

Podstawowym dokumentem prawnym regulującym problematykę kształcenia dzieci i młodzieży niepełnosprawnej jest ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 67, poz. 329 z późn. zm.).

Według ustawy system oświaty:

- zapewnia możliwość pobierania nauki we wszystkich typach szkół przez dzieci i młodzież niepełnosprawną oraz niedostosowaną społecznie, zgodnie z indywidualnymi potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi oraz predyspozycjami,
- gwarantuje opiekę nad uczniami niepełnosprawnymi przez umożliwienie realizowania zindywidualizowanego procesu kształcenia, form i programów nauczania oraz zajęć rewalidacyjnych.

Organizacja nauki, czyli opieka, wychowanie i kształcenie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej może odbywać się w ogólnodostępnych przedszkolach, szkołach i placówkach ogólnodostępnych, integracyjnych i specjalnych.

Przy doborze szkoły należy uwzględnić indywidualne potrzeby dziecka niepełnosprawnego. Ocenę potrzeb dziecka oraz wybór odpowiedniej do możliwości ucznia szkoły (przedszkola) dokonuje poradnia psychologiczno - pedagogiczna.

Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego albo indywidualnego nauczania wydają zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno - pedagogicznych, w tym w poradniach specjalistycznych. Opinie poradni wydawane są na wniosek rodziców dziecka.

Za główny cel stawia udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży w osiągnięciu wszechstronnego, optymalnego rozwoju oraz wspieranie środowiska wychowawczego w tworzeniu warunków sprzyjających temu rozwojowi.

Analizując liczbę orzeczeń i opinii wydanych przez Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Koronowie w latach 2007 - 2009 obserwuje się wzrost liczby wydawanych orzeczeń i opinii.

Tabela 4. Zestawienie orzeczeń i opinii wydanych przez Poradnię Psychologiczno - Pedagogiczną w Koronowie.

Orzeczenia i opinie Poradni Psychologiczno - Pedagogicznej	2007	2008	2009
Orzeczenia o potrzebie nauczania indywidualnego	68	133	164
Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego	66	220	250
Opinie	936	1831	1958
Razem	1070	2184	2372

Źródło: Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie.

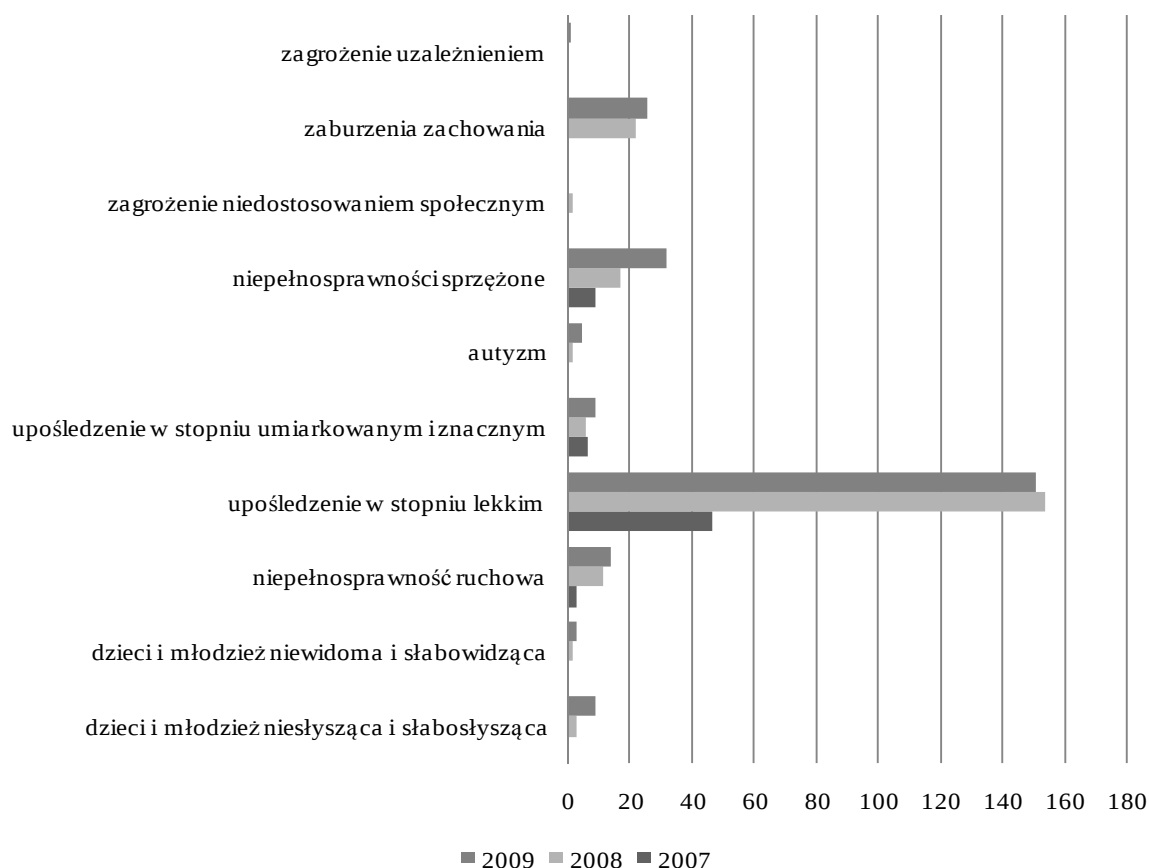
Indywidualnym nauczaniem obejmuje się dzieci i młodzież, których stan zdrowia uniemożliwia lub znacznie utrudnia uczęszczanie do szkoły.

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki w szkołach ogólnodostępnych, szkołach lub oddziałach integracyjnych, szkołach lub oddziałach specjalnych i ośrodkach.

Orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego określa zalecane formy kształcenia specjalnego, z uwzględnieniem rodzaju niepełnosprawności.

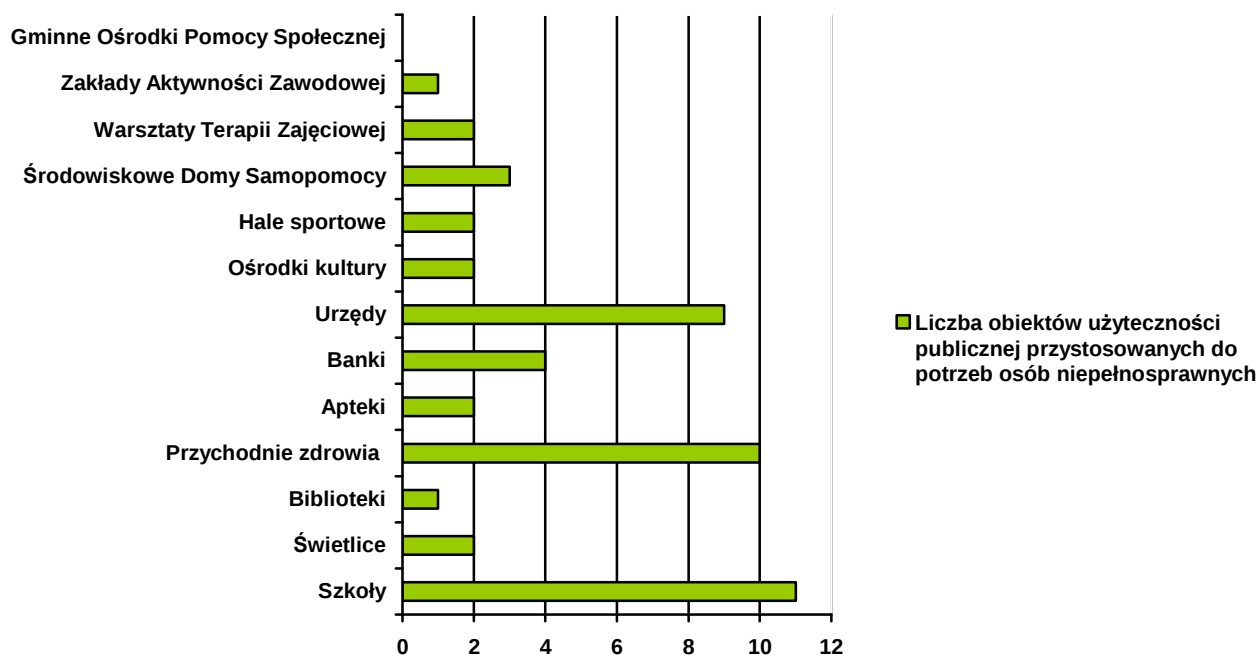
Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie wydała w latach 2007 - 2009 w przeważającej większości orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na upośledzenie w stopniu lekkim (2007 r. - 47 osób, 2008 r. - 154 osoby, 2009 r. - 151 osób). W następnej kolejności orzeczenia ze względu na niepełnosprawności sprzężone (2007 r. - 9, 2008 r. - 17, 2009 r. - 32) oraz orzeczenia dla dzieci i młodzieży z zaburzeniami zachowania (2007r. - 0, 2008 r. - 22, 2009 r. - 26).

Wykres 12. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego ze względu na przyczynę.

Źródło: Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie.

Wykres 13. Liczba obiektów użyteczności publicznej przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych.

Źródło: Dane pochodzące z gmin.

Jak wynika z powyższego wykresu największą liczbę obiektów użyteczności publicznej przystosowanych dla osób niepełnosprawnych stanowią szkoły, przychodnie zdrowia i urzędy.

Bariery architektoniczne, urbanistyczne, transportowe, w komunikowaniu się i techniczne są jednym z najistotniejszych ograniczeń utrudniających, a często wręcz uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym korzystanie z przysługującego im prawa do pełnego życia i zaspokajania swych potrzeb na równi z innymi. Społeczne zrozumienie, akceptacja, a zwłaszcza integracja osób niepełnosprawnych, najszybciej osiągną pełny wymiar kiedy ludzie niepełnosprawni staną się aktywnymi uczestnikami życia publicznego. Tworzenie otoczenia przyjaznego osobom o różnym stopniu niepełnosprawności, polegające na umożliwieniu pełnego dostępu do obiektów użyteczności publicznej, swobodnego komunikowania się z otoczeniem.

Przystosowanie otoczenia do potrzeb osób niepełnosprawnych, poprzez udostępnienie budynków i budowli, ciągów pieszych, transportu publicznego, w dużym stopniu ułatwi również życie ludziom w podeszłym wieku, osobom z dziećmi w wózkach, kobietom w ciąży, a także ludziom okresowo niesprawnym fizycznie.

Do najczęstszych problemów z jakimi borykają się niepełnosprawni mieszkańcy powiatu bydgoskiego, zgodnie z danymi uzyskanymi z gmin, zalicza się:

- niewystarczającą ilość placówek rehabilitacyjnych - problemy rehabilitacyjne,
- utrudniony dostęp do poradni specjalistycznych,
- problemy finansowe,
- wysokie koszty leczenia,
- ograniczone możliwości samodzielnego dojazdu do lekarza - bariery transportowe,
- bariery architektoniczne,
- brak ofert pracy.

Samorządy gminne podejmują szereg działań mających na celu pomoc osobom niepełnosprawnym w rozwiązywaniu ich problemów.

Między innymi poszczególne gminy przystąpiły do realizacji programu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych pn. „Uczeń na wsi”.

Program ten przeznaczony jest dla osób niepełnosprawnych, posiadających ważne orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, pobierających naukę w szkole podstawowej, gimnazjum lub w szkole ponadgimnazjalnej (z wyłączeniem szkoły policealnej), zamieszkujących na terenie gminy wiejskiej, obszaru wiejskiego lub miasta do 5 tysięcy mieszkańców w gminie miejsko - wiejskiej.

Przyznane w ramach programu dofinansowanie, może obejmować następujące koszty: zakupu przedmiotów ułatwiających lub umożliwiających naukę, uczestnictwa w zajęciach mających na celu podniesienie sprawności fizycznej lub psychicznej (w tym wakacyjne obozy i kolonie), związane z dostępem do internetu (instalacja i abonament), z wyłączeniem zakupu komputerów, kursów doszkalających w zakresie programu nauczania oraz kursów językowych (w przypadku kursów organizowanych poza miejscem zamieszkania ucznia, dofinansowaniu mogą podlegać również koszty dojazdu, zakwaterowania, wyżywienia), wyjazdów organizowanych w ramach zajęć szkolnych.

W przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznane dofinansowanie może obejmować dodatkowo następujące koszty: opłaty za naukę (czesne), zakwaterowania (gdy uczeń pobiera naukę poza miejscem zamieszkania), dojazdów do szkoły.

Sukcesywnie usuwane są bariery architektoniczne i techniczne między innymi poprzez podjazdy do obiektów użyteczności publicznych dla osób niepełnosprawnych, przystosowanie dróg i ciągów komunikacyjnych, dostosowywanie mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych.

W celu wzmocnienia pozycji osób niepełnosprawnych likwidacja barier odbywa się także poprzez zakup samochodów przystosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych.

Między innymi Gmina Dąbrowa Chełmińska dysponuje autokarem do przewożenia dzieci niepełnosprawnych, a Gmina Sicienko i Gmina Dobrcz samochodem do przewozu osób niepełnosprawnych.

Dodatkowo gminy współpracują z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej. Podejmowane są różne inicjatywy bardzo często we współpracy z organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego. Organizacje te bardzo chętnie włączają się w realizację przedsięwzięć skierowanych do tego środowiska.

Dzięki współpracy lokalnej dzieci niepełnosprawne z terenu Gminy Osielsko mogą korzystać z hipoterapii organizowanej przez Bydgoskie Towarzystwo Hipoterapeutyczne w Myślicinku, osoby niepełnosprawne bezrobotne z Koronowa korzystać mogą z pomocy Koronowskiego Zakładu Doskonalenia Zawodowego w zakresie tworzenia miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych i zwiększania możliwości zatrudnienia.

Samorządy gminne wraz z organizacjami pozarządowymi organizują spotkania integracyjne, pogadanki i wycieczki.

Jednostki organizacyjne samorządu gminnego starają się pozyskać środki finansowe z różnych źródeł w celu zaspokajania potrzeb osób niepełnosprawnych i poprawy ich jakości życia. Dotacje pozyskiwane są między innymi od Wojewody Kujawsko - Pomorskiego, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, samorządów gminnych oraz środków unijnych. Na terenie gmin realizowane są dzięki temu projekty wyrównujące szanse niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bydgoskiego w życiu społecznym oraz przeciwdziałające ich wykluczeniu społecznemu.

Przykładem jest projekt skierowany do starszych osób niepełnosprawnych pn. „My się nudzić nie będziemy”. Celem tego projektu, realizowanego na terenie Solca Kujawskiego, jest przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych niepełnosprawnych poprzez integrację międzypokoleniową seniorów i młodzieży. W ramach projektu odbywają się spotkania i wycieczki.

Inny projekt pn. „Przyszłość w naszych rekach” współfinansowany ze środków Unii Europejskiej, realizowany na terenie Dąbrowy Chełmińskiej, skierowany jest do matek w wieku aktywności zawodowej, które opiekują się niepełnosprawnymi dziećmi. W ramach projektu podejmowane są działania mające na celu przeciwdziałanie marginalizacji osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Ośrodki pomocy społecznej działające na terenie gmin powiatu bydgoskiego organizują także imprezy okolicznościowe takie jak wigilie, olimpiady specjalne, festyny czy na przykład imprezy z okazji „Światowego Dnia Chorego”, „Światowego Dnia Osób Niepełnosprawnych”.

Gminy z terenu powiatu bydgoskiego w latach 2010-2015 planują kontynuować dotychczasowe działania na rzecz osób niepełnosprawnych między innymi poprzez wspieranie działań w zakresie dostępu osób niepełnosprawnych do uczestnictwa w sporcie oraz wypoczynku, rozwijania świadomości społecznej w zakresie zrozumienia problemów związanych z niepełnosprawnością, zapewnienia dzieciom niepełnosprawnym równych szans dostępu do edukacji, kultury, likwidacji barier architektonicznych (przystosowanie budynków użyteczności publicznej, modernizacja budynków, dróg).

III. Przykładowe instytucje działające na terenie powiatu bydgoskiego na rzecz osób niepełnosprawnych

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy jest jednostką organizacyjną, która wykonuje kompleksowo wszystkie zadania powiatu z zakresu pomocy społecznej.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92 z późn. zm.) samorząd powiatowy jako jeden z dysponentów środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych wykonuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych. Działania te mogą być realizowane ze środków Funduszu w ramach rehabilitacji społecznej w następujących formach:

- dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych i opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
- dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dla osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych oraz w komunikowaniu się w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,
- dofinansowanie rehabilitacji dzieci i młodzieży,
- dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej.

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszczy

Zgodnie z przepisami ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., Nr 14, poz. 92 ze zm.) niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności wydaje orzeczenia o:

- niepełnosprawności;
- stopniu niepełnosprawności;
- wskazaniach do ulg i uprawnień.

System orzekania o niepełnosprawności do celów pozarentowych realizowany jest przez zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności, których zadaniem jest określenie stopnia naruszenia sprawności organizmu i konsekwencji tego stanu dla możliwości podjęcia pracy, pełnienia ról społecznych jakie każdy człowiek pełni stosownie do wieku, płci, uwarunkowań społecznych, kulturowych itp. oraz ograniczeń w samodzielnej egzystencji.

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych

Powiatowa Społeczna Rada do Spraw Osób Niepełnosprawnych została powołana na lata 2009 - 2013 Zarządzeniem Nr 29/09 Starosty Bydgoskiego z dnia 19 czerwca 2009 roku.

Podstawę prawną funkcjonowania Rady stanowi ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., Nr 14, poz. 92 ze zm.) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 marca 2003 r. w sprawie organizacji oraz trybu działania wojewódzkich i powiatowych społecznych rad do spraw osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2003 r. Nr 62, poz. 560).

Powiatowa Rada składa się z 5 osób powoływanych spośród przedstawicieli działających na terenie powiatu organizacji pozarządowych, fundacji oraz przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

Kadencja Rady trwa 4 lata. Członków Powiatowej Rady powołuje i odwołuje Starosta, spośród zgłoszonych kandydatów. Przewodniczący Rady jest wybierany przez członków na okres jednego roku. Na jego wniosek Rada wybiera spośród swoich członków wiceprzewodniczącego.

Powiatowa Rada jest organem opiniodawczo - doradczym. Do jej zakresu działania należy inspirowanie przedsięwzięć zmierzających do integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych, realizacji praw osób niepełnosprawnych, opiniowanie projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych, ocena realizacji programów, opiniowanie projektów uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych.

Rada może powoływać stałe lub doraźne zespoły problemowe w celu opracowania projektu opinii lub stanowiska Rady Powiatu w określonych sprawach.

Na posiedzenia Rady, na których omawiane będą w szczególności problemy dotyczące integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych, mogą być zapraszani, w celu prezentacji stanowiska w omawianych sprawach, przedstawiciele nauki oraz innych organów, organizacji i instytucji niereprezentowanych w Radzie.

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna w Koronowie

Jest placówką, która zajmuje się profesjonalną pomocą psychologiczno - pedagogiczną i logopedyczną. Misją Poradni jest udzielanie pomocy dzieciom i młodzieży w osiąganiu wszechstronnego, optymalnego rozwoju oraz wspieranie środowiska wychowawczego w tworzeniu warunków sprzyjających temu rozwojowi. Wykonuje badania psychologiczne, pedagogiczne i logopedyczne. Swoim zasięgiem obejmuje gminy powiatu bydgoskiego: Koronowo, Dobrcz, Solec Kujawski, Białe Błota, Dąbrowa Chełmińska, Nowa Wieś Wielka, Osielsko, Sicienko i część gminy Pruszcz Pomorski.

Poradnia realizuje cele poprzez działalność:

- diagnostyczną w zakresie potrzeb edukacyjnych, odchyleń i zaburzeń rozwojowych, zaburzeń zachowania oraz opiniodawczą i klasyfikującą do odpowiednich form pomocy metodycznej w tym zakresie,
- doradczą w zakresie problemów diagnostycznych, wychowawczych i związanych z wyborem kierunku kształcenia i zawodu,
- profilaktyczno - popularyzatorską w zakresie udostępniania wiedzy psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonuje Warsztat Terapii Zajęciowej w Solcu Kujawskim i Warsztat Terapii Zajęciowej „DĄB” w Białych Błotach dla osób niepełnosprawnych posiadających prawnie potwierdzony status niepełnosprawności i wskazanie w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności do uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Warsztat jest wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo placówką stwarzającą osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwość rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztat nie jest placówką samodzielną, ale stanowi część większej struktury organizacyjnej wyposażonej w osobowość prawną lub posiadającą zdolność do czynności prawnych. Warsztaty prowadzone są przez Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Solcu Kujawskim i Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białych Błotach. Są placówkami pobytu dziennego dla pięćdziesięciu osób niepełnosprawnych (po 25 osób w każdym), w których zajęcia odbywają się po siedem godzin pięć dni w tygodniu.

Do warsztatów uczęszczają osoby niepełnosprawne ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności o różnych schorzeniach.

Celem warsztatów jest:

- aktywne wspomaganie procesu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych,
- stwarzanie osobom niepełnosprawnym niezdolnym do podjęcia pracy możliwości rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie pozyskania lub przywracania umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Realizacji powyższych celów służy stosowanie technik terapii zajęciowej zmierzających do usamodzielnienia uczestników, poprzez wyposażenie ich w umiejętności wykonywania czynności życia codziennego oraz zaradności osobistej, a także rozwijania psychofizycznych sprawności oraz podstawowych i specjalistycznych umiejętności zawodowych, umożliwiających uczestnictwo w szkoleniu zawodowym albo podjęcie pracy.

Terapię prowadzoną w warsztacie realizuje się na podstawie indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika, który zawiera informacje dotyczące osoby

niepełnosprawnej, planowanych działań wobec uczestnika i spodziewanych efektów tych działań.

W warsztacie działa rada programowa, która dokonuje okresowej oraz, nie rzadziej niż co 3 lata, kompleksowej oceny realizacji indywidualnego programu rehabilitacji uczestnika warsztatu i zajmuje stanowisko w kwestii osiągniętych przez niego postępów w rehabilitacji, uzasadniających:

- podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na przystosowanym stanowisku pracy,
- potrzebę skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia, ze względu na brak postępów w rehabilitacji i złe rokowania co do możliwości osiągnięcia postępów uzasadniających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy po odbyciu dalszej rehabilitacji w warsztacie,
- przedłużenie uczestnictwa w terapii ze względu na pozytywne rokowania co do przyszłych postępów w rehabilitacji, umożliwiających podjęcie zatrudnienia i kontynuowanie rehabilitacji zawodowej w warunkach pracy chronionej lub na rynku pracy, albo okresowy brak możliwości podjęcia zatrudnienia, albo okresowy brak możliwości skierowania osoby niepełnosprawnej do ośrodka wsparcia.

Zakład Aktywności Zawodowej w Białych Błotach

Prowadzenie działalności gospodarczej polegającej na zatrudnianiu osób niepełnosprawnych realizowane jest przez Zakład Aktywności Zawodowej w Białych Błotach. Zakład taki tworzy się w celu zatrudnienia osób niepełnosprawnych zaliczonych do znacznego stopnia niepełnosprawności, a także w celu rehabilitacji zawodowej i społecznej tych osób oraz przygotowania ich do aktywnego życia w otwartym środowisku na miarę ich indywidualnych możliwości. Jest on wyodrębnioną organizacyjnie i finansowo jednostką utworzoną przez gminę Białe Błota.

Do jego głównych celów i zadań należy:

- rozwijanie odpowiedzialności grupowej,
- wzmacnianie i rozwijanie sprawności psychofizycznych, niezbędnych na danym stanowisku pracy,
- wzmacnianie i nabywanie nowych umiejętności specjalistyczno - manualnych,
- rozwijanie myślenia twórczo - przestrzennego związanego z projektowaniem wyrobów,
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności za własne postępowanie i całego zespołu,
- dbałość o stanowisko pracy oraz wykorzystywanych w nich materiałów i narzędzi,
- przyzwyczajanie do właściwego wykorzystania czasu pracy i oszczędności materiału produkcyjnego,
- wzmacnianie wiary w swoją wytwórczość,
- rozbudzanie poczucia piękna i estetyki,
- odkrywanie potencjałów wytwórczych u pracownika,
- kształtowanie umiejętności współpracy i negocjacji z klientem.

Domy Pomocy Społecznej

Zgodnie z art. 54 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2009 r. Nr 175 poz. 1362 z późn. zm.) osobie wymagającej całodobowej opieki

z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej.

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonują 2 domy pomocy społecznej.

1. Dom Pomocy Społecznej w Bożenkowie przeznaczony dla 70 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.
2. Dom Pomocy Społecznej w Koronowie przeznaczony dla 96 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie.

Domy funkcjonują w sposób zapewniający właściwy zakres usług, zgodny ze standardami określonymi dla danego typu domu, w oparciu o indywidualne potrzeby mieszkańców.

Powiat bydgoski otrzymał zezwolenie Wojewody Kujawsko - Pomorskiego na prowadzenie Domu Pomocy Społecznej w Bożenkowie z dnia 24.06.2009 r. (WPS.III.SSz.90130/19/2009) i Domu Pomocy Społecznej w Koronowie z dnia 23.07.2009 r. (WPS.III.SSz.90130/21/2009).

Domy, niezależnie od typu, świadczą usługi:

- w zakresie potrzeb bytowych, zapewniając:
 - miejsce zamieszkania,
 - wyżywienie,
 - odzież i obuwie,
 - utrzymanie czystości;
- opiekuńcze, polegające na:
 - udzielaniu pomocy w podstawowych czynnościach życiowych,
 - pielęgnacji,
 - niezbędnej pomocy w załatwianiu spraw osobistych;
- wspomagające, polegające na:
 - umożliwieniu udziału w terapii zajęciowej,
 - podnoszeniu sprawności i aktywizowaniu mieszkańców domu,
 - umożliwieniu zaspokojenia potrzeb religijnych i kulturalnych,
 - zapewnieniu warunków do rozwoju samorządności mieszkańców domu,
 - stymulowaniu nawiązywania, utrzymywania i rozwijania kontaktu z rodziną i społecznością lokalną,
 - działaniu zmierzającym do usamodzielnienia mieszkańca domu, w miarę jego możliwości,
 - pomocy usamodzielniającemu się mieszkańcowi domu w podjęciu pracy, szczególnie mającej charakter terapeutyczny, w przypadku osób spełniających warunki do takiego usamodzielnienia,
 - zapewnieniu bezpiecznego przechowywania środków pieniężnych i przedmiotów wartościowych,
 - finansowaniu mieszkańcowi domu nieposiadającemu własnego dochodu wydatków na niezbędne przedmioty osobistego użytku, w kwocie nieprzekraczającej 30% zasiłku stałego, o którym mowa w art. 37 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, zwanej dalej „ustawą”,
 - zapewnieniu przestrzegania praw mieszkańców domu oraz dostępności do informacji o tych prawach dla mieszkańców domu,
 - sprawnemu wnoszeniu i załatwianiu skarg i wniosków mieszkańców domu.

Ośrodki Pomocy Społecznej

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonuje 8 ośrodków pomocy społecznej, które są jednostkami organizacyjnymi gmin powołanych do wykonywania zadań z zakresu pomocy społecznej. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w staraniach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Głównymi celami pomocy społecznej są:

- wsparcie osób i rodzin w przezwyciężeniu trudnej sytuacji życiowej, doprowadzenie - w miarę możliwości - do ich życiowego usamodzielniania i umożliwienia im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka,
- zapewnienie dochodu na poziomie interwencji socjalnej - dla osób nieposiadających dochodu lub o niskich dochodach w wieku poprodukcyjnym i osobom niepełnosprawnym,
- zapewnienie dochodu do wysokości poziomu interwencji socjalnej osobom i rodzinom o niskich dochodach, które wymagają okresowego wsparcia,
- zapewnienie profesjonalnej pomocy rodzinom dotkniętym skutkami patologii społecznej, w tym przemocą w rodzinie,
- integracja ze środowiskiem osób wykluczonych społecznie,
- stworzenie sieci usług socjalnych adekwatnych do potrzeb w tym zakresie.

Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy

Powołany między innymi do skutecznego rozpoznawania i przewidywania, a także do zaspokajania potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych. Urząd prowadzi aktywizację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Przy realizacji zadań Powiatowy Urząd Pracy w Bydgoszczy współdziała z organami administracji rządowej i samorządów terytorialnych, organizacjami pozarządowymi, organizacjami osób bezrobotnych, radą zatrudnienia, organizacjami pracodawców, związkami zawodowymi oraz innymi instytucjami działającymi w sprawach promocji zatrudnienia i przeciwdziałania skutkom bezrobocia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy.

Środowiskowe Domy Samopomocy

Na terenie powiatu bydgoskiego funkcjonują 3 środowiskowe domy samopomocy, które są placówkami o charakterze dziennym (oznacza to, że działają 5 dni w tygodniu po 8 godzin dziennie). Zajęcia organizowane są w grupach i indywidualnie. Uczestnikiem domów może być każda osoba, bez względu na płeć, wykształcenie, lecz z orzeczoną stopniem niepełnosprawności. Osoba ta powinna mieć ukończone 18 lat i orzeczenie lekarskie rozpoznające zaburzenia psychiczne i niepełnosprawność intelektualną. Osoby są kierowane do Środowiskowych Domów Samopomocy w Gądeczu, Solcu Kujawskim i Nowej Wsi Wielkiej decyzją kierownika ośrodka pomocy społecznej.

Podstawowym celem domów samopomocy jest rehabilitacja osób z zaburzeniami psychicznymi, a przede wszystkim poprawa ich funkcjonowania społecznego.

Zakres działania:

- podtrzymywanie i rozwijanie umiejętności samodzielnego życia,
- rozwijanie akceptacji siebie i otoczenia,
- organizowanie czasu wolnego,

- ułatwianie kontaktów z otoczeniem,
- odciążanie rodzin pacjentów,
- nauka odpowiedzialności za siebie i za grupę,
- rozwinięcie umiejętności podejmowania decyzji,
- motywowanie do funkcjonowania w oparciu o własne możliwości,
- usprawnienie ruchowe,
- aktywizacja w celu znalezienia zatrudnienia,
- poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo socjalne.

Zespół Szkół Specjalnych w Koronowie

Do Zespołu Szkół Specjalnych w Koronowie kwalifikowani są uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego oraz uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim i umiarkowanym. W skład Zespołu Szkół wchodzi: szkoła podstawowa, gimnazjum, szkoła zawodowa oraz przysposabiająca do pracy. Uczniowie szkoły zawodowej odbywają praktyczną naukę zawodu w zakładach pracy chronionej oraz u prywatnych pracodawców na podstawie zawartych umów. Zajęcia w szkole uczniowie realizują w 3 dni, natomiast praktyki 2 dni w tygodniu. Wszyscy zatrudnieni nauczyciele posiadają kwalifikacje z zakresu oligofrenopedagogiki i nauczanego przedmiotu. Uczniowie korzystają z różnych form terapii, wspomagania i rewalidacji.

IV. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie powiatu bydgoskiego

Ważną rolę w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych i ich rodzin pełnią organizacje pozarządowe. Nikt lepiej nie zna środowiska osób niepełnosprawnych jak oni sami poprzez organizowanie się w związki, fundacje i stowarzyszenia oraz działanie w zakresie wsparcia, samopomocy, rozwijania współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego i innymi placówkami. Te organizacje najlepiej znają potrzeby swoich podopiecznych i najskuteczniej je zaspokajają.

Działalność organizacji pozarządowych stanowi bardzo cenny element uzupełniający i wspierający wszelkie działania podejmowane na rzecz osób niepełnosprawnych. Dla samorządu terytorialnego sektor pozarządowy jest partnerem co najmniej w trzech płaszczyznach: po pierwsze reprezentuje społeczność lokalną, wyraża jej potrzeby, dążenia i oczekiwania, po drugie świadczy pomoc bezpośrednią na rzecz mieszkańców społeczności lokalnej oraz po trzecie wprowadza nowe, często alternatywne sposoby działania.

Doświadczenia wskazują iż działalność organizacji pozarządowych winna być wspierana, integrowana i koordynowana.

Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych spełniają szereg ról, w tym:

- określają potrzeby i priorytety dotyczące życia osób niepełnosprawnych,
- przyczyniają się do podnoszenia świadomości społeczeństwa i propagowania zmian,
- stwarzają możliwości rozwijania umiejętności w różnych dziedzinach oraz zapewnienia swoim członkom wzajemnego wsparcia i wymianę informacji,

- reprezentują środowiska osób niepełnosprawnych,
- prowadzą działania w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i leczniczej na rzecz swoich członków.

Obecnie na terenie powiatu bydgoskiego działa około 13 organizacji pozarządowych na rzecz osób niepełnosprawnych tj.:

- Katolickie Stowarzyszenie na Rzecz Osób Specjalnej Troski i ich Rodzin im. Św. Maksymiliana Kolbego w Bydgoszczy,
- Stowarzyszenie Pomocy na Rzecz Rodzin w Nowej Wsi Wielkiej,
- Polski Komitet Pomocy Społecznej - Zarząd Gminny w Nowej Wsi Wielkiej,
- Stowarzyszenie „Żyjmy lepiej” w Osielsku,
- Bydgoskie Towarzystwo Hipoterapeutyczne „Myślęcinek” w Osielsku,
- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Sprawnych Inaczej w Koronowie,
- Koronowskie Stowarzyszenie Pomocy Społecznej w Koronowie,
- Stowarzyszenie Koronowski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Koronowie
- Stowarzyszenie Rodziny Kolpinga w Koronowie,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Domu Pomocy Społecznej - Spokojna Przystań w Koronowie,
- Koronowskie Stowarzyszenie Oświatowe „Corona” w Koronowie,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów - Oddział Rejonowy w Koronowie,
- Wiejski Klub Sportowy „O.R.I.” w Kruszyńskim Krajeńskim,
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w Solcu Kujawskim,
- Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Zaburzeniami Psychicznymi w Solcu Kujawskim.

V. Działania prowadzone na rzecz mieszkańców powiatu bydgoskiego w zakresie rehabilitacji społecznej

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwianie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Realizowana jest przede wszystkim przez:

- wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej;
- wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych;
- likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji;
- kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Wśród wymienionych zadań na szczeblu powiatu realizowane są następujące formy rehabilitacji społecznej:

1. Turnus rehabilitacyjny oznacza zorganizowaną formę aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku, której celem jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników, między innymi przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Czas trwania turnusu wynosi co najmniej 14 dni i organizowany jest wyłącznie na terenie kraju, w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników, w formie stacjonarnej i niestacjonarnej. Program turnusu określa:

- rodzaj i cele turnusu oraz formy rehabilitacji odpowiednie do rodzajów schorzeń osób niepełnosprawnych;
- rodzaje zajęć kulturalno - oświatowych i sportowo - rekreacyjnych oraz innych zajęć wynikających ze specjalistycznego rodzaju turnusu, z uwzględnieniem zajęć indywidualnych i grupowych;
- kadrę odpowiedzialną za realizację programu turnusu.

Wysokość dofinansowania wynosi:

- 27% przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, osoby niepełnosprawnej w wieku do 16 roku życia oraz osoby niepełnosprawnej w wieku 16 - 24 lat uczącej się i niepracującej, bez względu na stopień niepełnosprawności;
- 25% przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności;
- 23% przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby z lekkim stopniem niepełnosprawności;
- 18% przeciętnego wynagrodzenia - dla opiekuna osoby niepełnosprawnej;
- 18% przeciętnego wynagrodzenia - dla osoby niepełnosprawnej zatrudnionej w zakładzie pracy chronionej, niezależnie od posiadanego stopnia niepełnosprawności.

2. Likwidacja barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych.

Przepisy rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków PFRON nie definiują zakresu żadnej z barier. Interpretacja Biura Pełnomocnika Rządu do Spraw Osób Niepełnosprawnych wyjaśnia, że:

- **bariery architektoniczne** to wszelkie utrudnienie występujące w budynku i w jego najbliższej okolicy, które ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub utrudniają swobodę ruchu osobom niepełnosprawnym;
- **bariery techniczne** to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie;
- **bariery w komunikowaniu się** to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji.

Realizacja powyższych zadań ma na celu umożliwienie lub w znacznym stopniu ułatwienie osobie niepełnosprawnej wykonywanie podstawowych, codziennych czynności lub kontaktów z otoczeniem.

O dofinansowanie może ubiegać się:

- 1) **na likwidację barier architektonicznych** - osoby niepełnosprawne, które mają trudności w poruszaniu się, jeżeli są właścicielami nieruchomości lub użytkownikami wieczystymi nieruchomości albo posiadają zgodę właściciela lokalu lub budynku mieszkalnego, w którym stale zamieszkują,
- 2) **na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych** - osoby niepełnosprawne, jeżeli jest to uzasadnione potrzebami wynikającymi z niepełnosprawności.

Wysokość dofinansowania likwidacji barier wynosi do 80% kosztów przedsięwzięcia, ale nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Pozostałe 20% pokrywa wnioskodawca. Przekroczenie kosztów ponad wysokość przyznanego dofinansowania Wnioskodawca pokrywa ze środków własnych. Dofinansowanie nie obejmuje kosztów poniesionych przed zawarciem umowy.

3. Dofinansowanie do zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

Przedmioty ortopedyczne to sprzęty niezbędne osobie niepełnosprawnej w przypadku trwałej niepełnosprawności, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego (są nimi np.: protezy, kule, wózki i inne).

Środki pomocnicze ułatwiają w znacznym stopniu, bądź umożliwiają, funkcjonowanie osoby niepełnosprawnej w środowisku społecznym (są nimi np.: pomoce optyczne dla niedowidzących, aparaty słuchowe, cewniki, pieluchomajtki, itp.).

O zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze mogą się ubiegać osoby ubezpieczone (w tym niepełnosprawne), w zależności od potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia/niepełnosprawności. W przypadku chorych/niepełnosprawnych dzieci - o dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych występują rodzice lub opiekunowie prawni.

Dofinansowanie udzielane jest:

- do 100% udziału własnego osoby niepełnosprawnej w limicie ceny ustalonym na podstawie odrębnych przepisów, jeżeli taki udział jest wymagany,
- do 150% sumy kwoty limitu wyznaczonego przez NFZ oraz wymaganego udziału własnego osoby niepełnosprawnej w zakupie tych przedmiotów i środków, jeżeli cena zakupu jest wyższa niż ustalony limit.

Nie wszystkie urządzenia służące funkcjonowaniu osoby niepełnosprawnej i jej właściwej rehabilitacji znajdują się na liście zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze dofinansowane z NFZ oraz ze środków PFRON będących w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie. Dlatego ustawodawca stworzył możliwość dofinansowania ze środków PFRON będących w dyspozycji PCPR, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, który jest niezbędny osobom niepełnosprawnym.

4. Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Sport osób niepełnosprawnych - jest atrakcyjną formą usprawnienia ruchowego osób z utrwalonym inwalidztwem. Dyscyplina sportu zalecana takim osobom powinna być ukierunkowana na doskonalenie zachowanych sprawności lub możliwie największe skompensowanie czynności utraconych. Stosowane obciążenia treningowe nie mogą zagrażać zdrowiu i bezpieczeństwu sportowca. W tym względzie istnieją specjalne przepisy federacji sportowego związku osób niepełnosprawnych zarówno w zakresie opieki medycznej, jak też w zakresie przepisów sportowych. Zajęcia w klubach sportowych są także interesującą płaszczyzną rehabilitacji społecznej i psychicznej: ułatwiają akceptację niepełnosprawności i wpływają korzystnie na psychikę.

Kultura - to przekazane i wytworzone treści i wzory wartości, idei i innych symbolicznie znaczących systemów, będące czynnikami kształtującymi ludzkie zachowania oraz wytwory stanowiące produkt zachowania.

Turystyka - zjawisko przestrzennej ruchliwości ludzi, które związane jest z dobrowolną zmianą miejsca pobytu, środowiska i rytmu życia. Obejmuje całokształt stosunków i zjawisk związanych z ruchem turystycznym.

Rekreacja - odnawianie sił fizycznych i psychicznych człowieka za pomocą rozmaitych form aktywności umysłowej lub fizycznej, ale innych niż wynikające z obowiązków codziennego życia. Jest to więc rozwijanie aktywności nie wynikającej z obowiązków edukacyjnych, zawodowych, rodzinnych, społecznych oraz potrzeb bytowych. Rekreacja ma najczęściej charakter dobrowolny i stanowi jednocześnie rozrywkę.

O w/w dofinansowanie mogą ubiegać się osoby prawne i jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, jeżeli:

- prowadzą działalność na rzecz osób niepełnosprawnych przez okres co najmniej 2 lat przed dniem złożenia wniosku,
- udokumentują zapewnienie odpowiednich do potrzeb osób niepełnosprawnych warunków technicznych i lokalowych do realizacji zadania,
- udokumentują posiadanie środków własnych lub pozyskanych z innych źródeł na sfinansowanie przedsięwzięcia w wysokości nieobjętej dofinansowaniem ze środków Funduszu.

Wysokość dofinansowania do organizacji sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych wynosi do 60% kosztów przedsięwzięcia.

5. Dofinansowanie kosztów funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej.

Jedną z form rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych jest udział w warsztatach terapii zajęciowej. Warsztaty terapii zajęciowej zmierzają do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

Zadania Powiatu z zakresu rehabilitacji społecznej określone w art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14 poz. 92 z późn. zm.) realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy.

Liczbę osób niepełnosprawnych, które skorzystały z dofinansowania PFRON oraz wysokość środków wydatkowanych na poszczególne zadania w latach 2007 - 2009 przedstawia tabela nr 5.

Tabela 5. Wydatkowanie środków PFRON w powiecie bydgoskim w latach 2007 - 2009 na rehabilitację społeczną.

Lp	TYTUŁ ZADANIA REHABILITACJA SPOŁECZNA	Plan na rok 2007	Wykorzystanie		Plan na rok 2008	Wykorzystanie		Plan na rok 2009	Wykorzystanie	
			Kwota	Liczba beneficjentów		Kwota	Liczba beneficjentów		Kwota	Liczba beneficjentów
1	Dofinansowanie do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	270.000	256.434	413	340.000	282.364	415	99.089	98.876	143
2	Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze	310.000	293.424	258	546.866	379.206	285	421.024,79	358.717	244
3	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	574.000	560.511	145	508.000	455.071	146	147.727,18	142.829	26
4	Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych	50.000	33.590	12 umów (1196 osób)	60.000	53.136	19 umów (1420 osób)	4.849,03	4.849,03	1 umowa (28 osób)
5	Dofinansowanie kosztów działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej	670.700	657.286	49	657.286	657.286	49	739.800	739.800	50
RAZEM		1.874.700	1.801.245	877	2.112.152	1.827.063	914	1.412.490	1.345.071,03	464

Źródło: Dane własne.

Z tabeli wynika, iż zdecydowana większość środków finansowych z PFRON w okresie trzech ostatnich lat przeznaczona była na dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, a także zgodnie z algorytmem przekazywania środków PFRON samorządom powiatowym co roku znaczna większość środków przeznaczona została na funkcjonowanie dwóch Warsztatów Terapii Zajęciowej.

W latach 2007 - 2009 osoby niepełnosprawne z terenu powiatu bydgoskiego skorzystały także z dofinansowań w ramach programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Programy realizowane przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych na rzecz rehabilitacji społecznej to między innymi „Komputer dla Homera” i „Pegaz 2003”.

1. Komputer dla Homera

Celem programu jest pomoc finansowa dla osób niewidomych i niedowidzących w zakupie nowoczesnego, podstawowego oraz specjalistycznego sprzętu komputerowego i elektronicznego wraz z odpowiednim oprzyrządowaniem i oprogramowaniem umożliwiającym:

- a. zatrudnienie i samodzielną pracę w różnych dziedzinach lub kontynuowanie dotychczasowej pracy zawodowej,
- b. podjęcie lub kontynuowanie nauki oraz pogłębianie wiedzy,
- c. zdobycie umiejętności pozwalających na usamodzielnienie się.

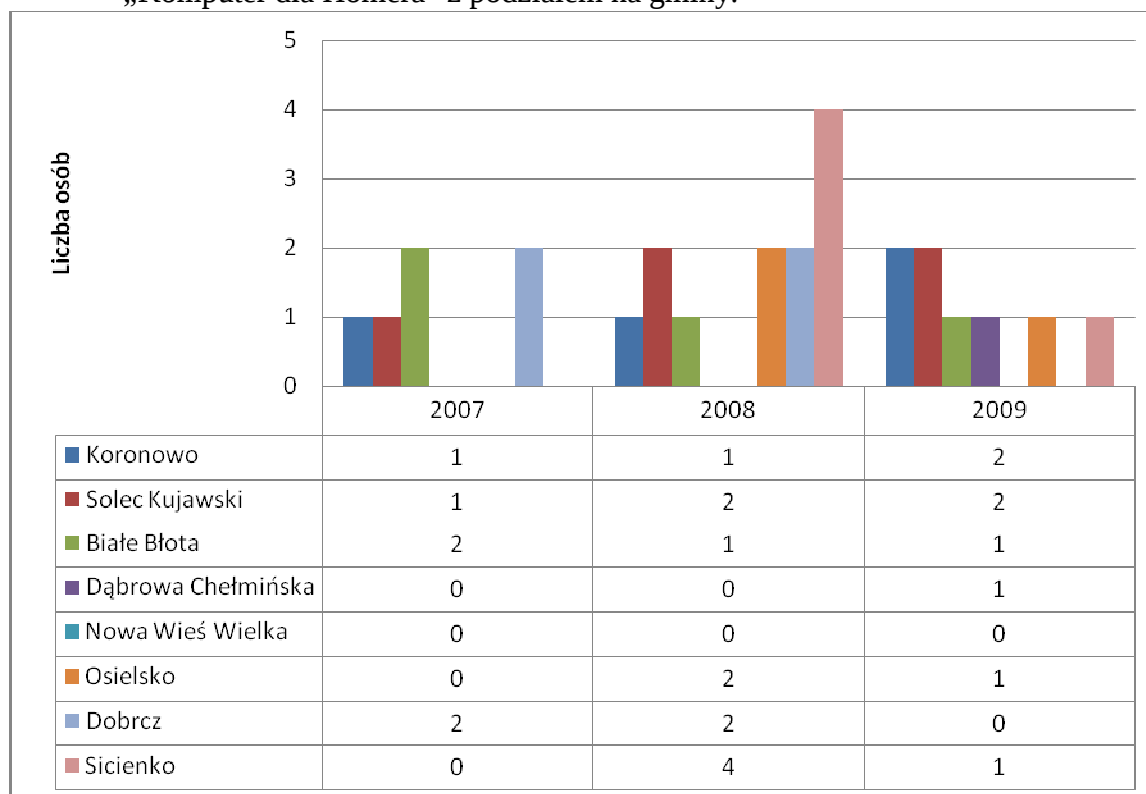
Zgodnie z założeniami programu, jego uczestnicy poza możliwością wnioskowania o dofinansowanie zakupu podstawowego oraz specjalistycznego sprzętu komputerowego, mogą także ubiegać się o pełne dofinansowanie uczestnictwa w szkoleniach z zakresu jego podstawowej obsługi.

Tabela 6. Zestawienie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego, które skorzystały z dofinansowania w ramach programu „Komputer dla Homera”.

	2007	2008	2009	Razem
Dzieci i młodzież do 18 roku życia	2	4	3	9
Dorośli	4	8	5	17
Razem	6	12	8	26

Źródło: Oddział Kujawsko - Pomorski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Toruniu.

Wykres 14. Osoby niepełnosprawne, które otrzymały dofinansowanie z programu PFRON „Komputer dla Homera” z podziałem na gminy.

Źródło: Oddział Kujawsko - Pomorski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Toruniu.

2. Pegaz 2003

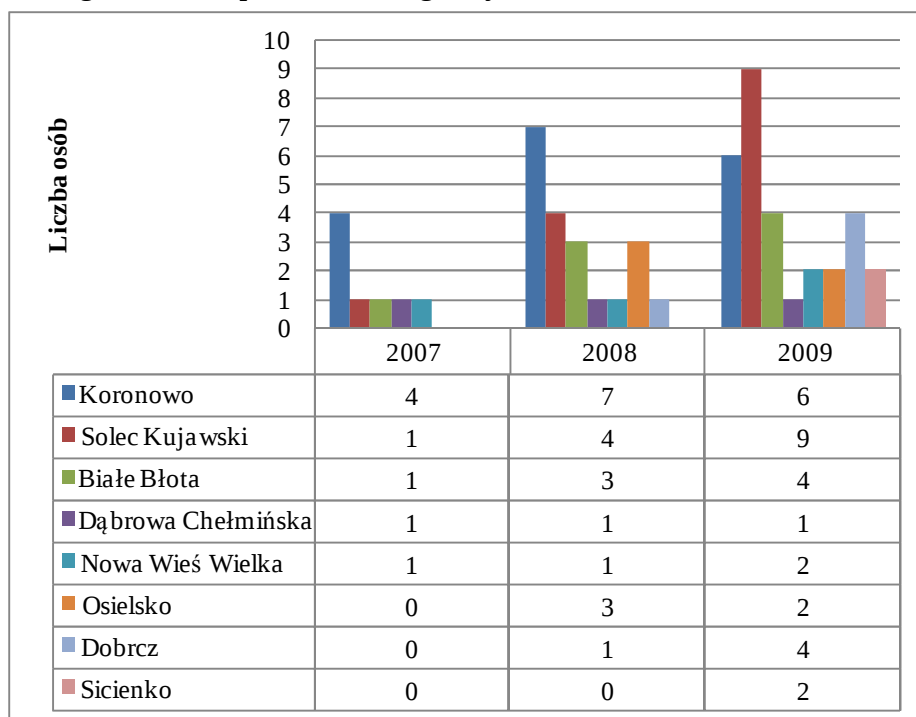
Podstawowym celem tego programu jest realizacja prawa osób niepełnosprawnych do swobodnego porozumiewania się oraz poruszania i przemieszczania się poprzez likwidację barier w komunikowaniu się i transportowych uniemożliwiających lub utrudniających im funkcjonowanie w życiu społecznym i zawodowym - a tym samym umożliwienie dostępu do dóbr i usług oraz wszechstronnej rehabilitacji. Osoby te mogą ubiegać się o dofinansowanie zakupu specjalistycznego oprzyrządowania do samochodu, komputera oraz wózka inwalidzkiego z napędem elektrycznym.

Tabela 7. Zestawienie osób niepełnosprawnych z terenu powiatu bydgoskiego, które skorzystały z dofinansowania w ramach programu „Pegaz 2003”.

	2007	2008	2009	Razem
Dzieci i młodzież do 18 roku życia	3	5	12	20
Dorośli	5	15	19	39
Razem	8	20	31	59

Źródło: Oddział Kujawsko - Pomorski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Toruniu.

Wykres 15. Osoby niepełnosprawne, które otrzymały dofinansowanie z programu PFRON „Pegaz 2003” z podziałem na gminy.

Źródło: Oddział Kujawsko - Pomorski Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Toruniu.

Z danych zawartych powyżej wynika, iż w latach 2007 - 2009 z programów celowych: „Komputer dla Homera” i „Pegaz 2003” skorzystało 85 osób niepełnosprawnych w tym 56 osób dorosłych oraz 29 dzieci i młodzieży do 18 roku życia.

Z dofinansowania w ramach programu „Pegaz 2003” skorzystało najwięcej mieszkańców zamieszkujących na terenie Koronowa (17 osób) i Solca Kujawskiego (14 osób).

Natomiast najczęściej z programu „Komputer dla Homera” dofinansowanie otrzymali mieszkańcy Solca Kujawskiego (5 osób) i Sicienka (5 osób).

Szczególnie w przypadku programu Pegaz 2003 obserwuje się coroczny wzrost liczby osób niepełnosprawnych korzystających z tego programu.

VI. Cele Programu oraz sposób ich realizacji

Cele i zadania do realizacji zawarte w Powiatowym programie działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2010 - 2015, opierają się na merytorycznych danych, diagnozie i charakterystyce środowiska osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie powiatu bydgoskiego.

Celem Programu jest zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie powiatu bydgoskiego w życiu społecznym poprzez wyrównywanie ich szans w korzystaniu z praw i obowiązków jakie im przysługują.

Chcąc zrealizować przyjęty w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w powiecie bydgoskim na lata 2009 - 2015 cel strategiczny: „Stworzenie nowoczesnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych”, założenia Programu skoncentrowane są głównie wokół wyrównywania szans osób niepełnosprawnych w życiu społecznym, tworzenia systemu pomocy osobom niepełnosprawnym, tworzenia równych szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnej, zapewnienia właściwej pomocy medycznej, kontroli przestrzegania prawa wobec niepełnosprawnych, stwarzania osobom niepełnosprawnym warunków do udziału w różnych formach życia społecznego.

Program będzie finansowany:

- ze środków własnych powiatu bydgoskiego,
- ze środków przekazanych przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- z innych środków, takich jak np.: dotacja celowa z budżetu Państwa czy programów Unii Europejskiej,
- środków własnych organizacji pozarządowych, fundacji działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

Wstępem do realizacji Programu jest diagnoza sytuacji osób niepełnosprawnych zamieszkałych w powiecie bydgoskim, zawarta w niniejszym opracowaniu.

Program będzie realizowany poprzez osiągnięcie poszczególnych celów strategicznych:

- Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej,
- Współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych,
- Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pełnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- Rozwój rehabilitacji społecznej i służb wspierających,
- Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych.

1. Cel strategiczny: Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej.

Osoby niepełnosprawne są ograniczane przez warunki, w jakich funkcjonują, a poczucie zagrożenia bytu jest silniejsze niż w przeciętnych rodzinach. Wynika to z niższego statusu materialnego i występujących ograniczeń i utrudnień w społecznym funkcjonowaniu, ale również ze społecznego niezrozumienia ich potrzeb.

Niepełnosprawność narusza najcenniejsze wartości człowieka: zdrowie, sprawność fizyczną, zdolności do wypełniania elementarnych zadań społecznych i stanowi barierę w realizacji własnych celów.

Brak kontaktów z osobami niepełnosprawnymi powoduje, że w ocenach kierujemy się silnie zakorzenionymi w świadomości stereotypami na podstawie których postrzega się osoby niepełnosprawne. Takie spojrzenie na osobę niepełnosprawną doprowadza do jej marginalizacji. Ograniczenia sprawności kojarzone są jako odchylenia od norm, a kontakt z osobami niepełnosprawnymi wywołuje poczucie bezradności i zakłopotanie. Społeczne oczekiwania idą w kierunku dokonywania zmian w samej osobie niepełnosprawnej poprzez leczenie, rehabilitację i przystosowanie.

Problem niepełnosprawności nie dotyczy jednak samych niepełnosprawnych, lecz także osób sprawnych. Istotna jest, zatem zmiana społecznego myślenia i postaw wobec organizacji życia osób niepełnosprawnych, gdyż otoczenie winno stymulować i wpływać na rozwiązywanie ich problemów.

Osoby niepełnosprawne z powodu ograniczeń często nie mają możliwości samodzielnego docierania do źródeł informacji w celu uzyskania pomocy. Szczególnie pożądanymi informacjami wśród osób niepełnosprawnych są wskazówki jak starać się o refundację i dofinansowanie, jak i gdzie uzyskać pomoc społeczną oraz jakie są prawa i przywileje osób niepełnosprawnych.

W tym celu należy dotrzeć z informacją do jak najszerzej grupy niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bydgoskiego.

Bardzo duże znaczenie w osiągnięciu pozytywnych rezultatów leczenia i usprawnienia ma poradnictwo medyczne, socjalne i pedagogiczne oraz terapia psychologiczna. Ważne jest wsparcie rodzin osób niepełnosprawnych, ponieważ odpowiednie postawy wobec niepełnosprawnych pozwolą nie tylko na osiągnięcie pozytywnych rezultatów wczesnego leczenia i usprawnienia oraz rehabilitacji psychoedukacyjnej, ale pozwolą na pełen rozwój i uczestnictwo w życiu społecznym. W wielu przypadkach jednak obok leczenia i rehabilitacji medycznej ważną rolę odgrywa wsparcie w postaci poradnictwa i terapii.

1.1. Cel operacyjny: Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Organizacja spotkań informacyjnych w zakresie kształtowania postaw wobec osób niepełnosprawnych,
- Organizacja spotkań o charakterze integracyjnym.

1.2. Cel operacyjny: Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Udostępnianie na stronie internetowej informacji na temat praw i problemów osób niepełnosprawnych w zakresie informacji, ulg i przepisów;
- Organizacja spotkań o charakterze informacyjnym,

- Pomoc w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin - informacja i poradnictwo;
- Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne osób niepełnosprawnych i ich rodzin osób.

2. Cel strategiczny: Współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych.

Systematyczne wsparcie organizacji pozarządowych, działających w środowisku osób niepełnosprawnych przez samorząd lokalny umożliwia między innymi udział dzieci i dorosłych niepełnosprawnych w imprezach sportowo - rekreacyjnych.

W 2009 roku powołana została Powiatowa Społeczna Rada ds. Osób Niepełnosprawnych, która zgodnie z kompetencjami określonymi w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych opiniuje projekty uchwał i programów przyjmowanych przez Radę Powiatu pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych i ocenia stopień ich realizacji.

Powiatowa Rada w celu zapoznania się ze stanowiskiem w omawianych sprawach dotyczących w szczególności problemów integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych oraz realizacji praw osób niepełnosprawnych współpracuje z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców powiatu bydgoskiego.

Bardzo często osoby niepełnosprawne nie posiadają wiedzy na temat instytucji, do których należy się zgłosić w celu uzyskania informacji. Konieczne jest organizowanie spotkań informacyjnych dotyczących zakresu pomocy możliwej do udzielenia przez samorząd lokalny i organizacje pozarządowe.

2.1. Cel operacyjny: Angażowanie organizacji pozarządowych w działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Organizowanie spotkań organizacji pozarządowych;
- Uaktualnianie i udostępnianie baz danych organizacji pozarządowych;
- Wsparcie organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz osób niepełnosprawnych.

2.2. Cel operacyjny: Partnerstwo w działaniu na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Zintegrowane przeprowadzanie kampanii społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych;
- Prowadzenie działań zmierzających do szeroko pojętej integracji osób niepełnosprawnych;
- Opiniowanie projektów uchwał i programów oraz inspirowanie działań zmierzających do integracji społecznej osób niepełnosprawnych przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych;
- Bieżące informowanie osób niepełnosprawnych o działaniach do nich kierowanych.

3. Cel strategiczny: Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pełnego uczestnictwa w życiu społecznym.

Osoby niepełnosprawne mają prawo do niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia oraz do korzystania na zasadzie równości z praw wszystkich ludzi bez względu na rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności.

Elementem wsparcia wczesnego leczenia i rehabilitacji jest szybkie i adekwatne zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny. Osoby niepełnosprawne, które potrzebują tych przedmiotów i urządzeń, powinny mieć do nich swobodny dostęp, niezależnie od sytuacji finansowej.

Ważnym problemem pełnego uczestnictwa osób niepełnosprawnych w życiu społecznym są istniejące bariery architektoniczne i techniczne w miejscu zamieszkania jak i w budynkach użyteczności publicznej, a także bariery transportowe wynikające z niedostatecznego dostosowania infrastruktury komunikacyjnej.

Istnienie barier wymaga podjęcia szeregu działań zmierzających do stworzenia warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym samodzielne funkcjonowanie w społeczeństwie.

3.1. Cel operacyjny: Poprawa fizycznej sprawności osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny;
- Skoordynowanie działań zmierzających do pełnego i adekwatnego w stosunku do rodzaju i stopnia niepełnosprawności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.

3.2. Cel operacyjny: Likwidacja barier architektonicznych, technicznych oraz barier w komunikowaniu się.

Zadania do realizacji:

- Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w budynkach użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu i wzroku;
- Przystosowanie transportu w celu dostosowania infrastruktury komunikacyjnej do potrzeb osób niepełnosprawnych;
- Dofinansowanie likwidacji barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej;
- Tworzenie nowych miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych;
- Wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych;
- Realizacja programów i projektów mających na celu likwidację barier uniemożliwiających swobodne i samodzielne poruszanie się osób niepełnosprawnych.

4. Cel strategiczny: Rozwój rehabilitacji społecznej.

Rehabilitacja jest procesem, którego celem jest umożliwienie osobom niepełnosprawnym osiągnięcie i utrzymanie optymalnego poziomu funkcjonowania.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym, czyli również w kulturze, sporcie i rekreacji.

Do podstawowych form rehabilitacji społecznej zalicza się zwłaszcza uczestnictwo w:

- warsztatach terapii zajęciowej;
- turnusach rehabilitacyjnych;
- zespołach ćwiczeń fizycznych usprawniających psychoruchowo, rekreacyjnych i sportowych oraz innych zespołach aktywności społecznej, zgodnie z potrzebami niepełnosprawnych;
- integracyjnych imprezach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych.

Obecnie działania z zakresu rehabilitacji społecznej w większości finansowane są w oparciu o środki Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna jest głównym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Rehabilitacja społeczna powinna być kontynuowana i rozszerzana we wszystkich formach. Należy zwiększać efektywność działań, ich koordynację oraz popularyzować, a także kumulować środki na te cele.

Szczególne uwagę należy zwrócić na zapewnienie osobom niepełnosprawnym pełnego dostępu do rehabilitacji społecznej, kultury, sportu, rekreacji i turystyki. Ważną rolę odgrywa pełnoprawny udział osób niepełnosprawnych w tej rehabilitacji, jak również prowadzenie rehabilitacji społecznej poprzez działalność kulturalną, sportową, rekreację i turystykę.

Osoby niepełnosprawne mają utrudniony dostęp do uczestnictwa w życiu kulturalnym, społecznym i sportowym głównie z powodu istniejących barier architektonicznych, w komunikowaniu się oraz barier mentalnych tkwiących w samych niepełnosprawnych i ich najbliższym otoczeniu.

Formą pomocy stacjonarnej dla osób niepełnosprawnych, zarówno dorosłych jak i dzieci, wymagających opieki całodobowej, której nie można zapewnić w środowisku, jest zapewnienie opieki np. w domach opieki społecznej oraz specjalistycznych rodzinach zastępczych.

Warsztaty terapii zajęciowej mają na celu między innymi ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną w miarę możliwości samodzielnego życia.

Natomiast turnusy rehabilitacyjne są formą aktywnej rehabilitacji, połączoną z elementami wypoczynku, mającą na celu poprawę ogólnej sprawności, wyrobienia zaradności, pobudzenie i rozwijanie zainteresowań osób niepełnosprawnych.

Należy także podejmować działania mające na celu propagowanie osiągnięć osób niepełnosprawnych, prezentację ich twórczości, poszukiwania talentów.

Dla osób niepełnosprawnych, których sytuacja życiowa nie wymaga profesjonalnej pomocy w samodzielnym funkcjonowaniu, natomiast ze względu na ich niepełnosprawność potrzeba kontaktów społecznych nie jest w pełni zaspokojona, cennym wsparciem jest bezinteresowna pomoc realizowana przez wolontariuszy. Pomoc taka polega głównie na towarzyszeniu osobie niepełnosprawnej, podniesieniu jakości jej życia poprzez zapewnienie kontaktów ze środowiskiem, jak również wsparcie emocjonalne. Aby wysiłek wolontariuszy przynosił zamierzone efekty, konieczne jest właściwe skoordynowanie podejmowanych przez nich działań.

4.1. Cel operacyjny: Rozwijanie umiejętności społecznych oraz poprawa psychofizycznej sprawności osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Udzielanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych;
- Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych;
- Propagowanie imprez o różnym charakterze z dziedziny sportu, kultury, rekreacji i turystyki w miejscach umożliwiających w nich udział osób niepełnosprawnych.

4.2. Cel operacyjny: Działania mające na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne możliwie niezależnego, samodzielnego, aktywnego życia.

Zadania do realizacji:

- Wsparcie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej, zakładu aktywności zawodowej, domów pomocy społecznej i środowiskowych domów samopomocy działających na terenie powiatu bydgoskiego;
- Dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej;
- Wspieranie imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i turystycznych;
- Promocja twórczości oraz dokonań osób niepełnosprawnych.

4.3. Cel operacyjny: Promowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Koordynowanie działań podejmowanych przez wolontariuszy;
- Przeprowadzanie kampanii społecznych mających na celu promowanie idei wolontariatu.

5. Cel strategiczny: Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych.

Bardzo ważną rolę w integracji społecznej osób niepełnosprawnych odgrywa edukacja. W wielu przypadkach istnieje problem wykluczenia dzieci niepełnosprawnych ze szkolnictwa głównie z powodu ograniczonej mobilności, niepełnosprawności sensorycznej czy trudności w komunikowaniu się.

Ważne jest włączenie dzieci niepełnosprawnych w powszechny nurt edukacji. Dzieci niepełnosprawne, które uczą się w szkołach ze swoimi pełnosprawnymi rówieśnikami, w większym stopniu rozwijają swoje społeczne umiejętności potrzebne w codziennym życiu.

Szkolnictwo integracyjne jest najskuteczniejszym środkiem budowania solidarności między dziećmi o specjalnych problemach edukacyjnych z ich rówieśnikami. Włączanie dzieci i młodzieży niepełnosprawnej do kształcenia i wychowania razem z pełnosprawnymi rówieśnikami uczy tolerancji dla odmienności drugiego człowieka.

5.1. Cel operacyjny: Edukacja osób niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Wsparcie edukacji osób niepełnosprawnych;
- Wsparcie placówek edukacyjnych w procesie edukacji osób niepełnosprawnych;
- Rozwój edukacji integracyjnej.

5.2. Cel operacyjny: Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych.

Zadania do realizacji:

- Finansowanie i realizacja zadań w zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu powiatu bydgoskiego;
- Diagnozowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością pod kątem kwalifikowania do kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego.

CELE STRATEGICZNE / CELE OPERACYJNE	SPOSÓB REALIZACJI	REALIZATORZY / PARTNERZY	TERMIN REALIZACJI
<i>Cel strategiczny 1</i>	<i>Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej</i>		
Cel operacyjny 1.1.	Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych: - Organizacja spotkań informacyjnych w zakresie kształtowania postaw wobec osób niepełnosprawnych, - Organizacja spotkań o charakterze integracyjnym.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015
Cel operacyjny 1.2.	Podniesienie świadomości osób niepełnosprawnych: - Udostępnianie na stronie internetowej informacji na temat praw i problemów osób niepełnosprawnych w zakresie informacji, ulg i przepisów; - Organizacja spotkań o charakterze informacyjnym, - Pomoc w rozwiązywaniu problemów osób niepełnosprawnych i ich rodzin - informacja i poradnictwo; - Wsparcie psychologiczne i terapeutyczne dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015
<i>Cel strategiczny 2</i>	<i>Współpraca samorządów lokalnych z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze problematyki osób niepełnosprawnych</i>		
Cel operacyjny 2.1.	Angażowanie organizacji pozarządowych w działania na rzecz osób niepełnosprawnych: - Organizowanie spotkań organizacji pozarządowych; - Uaktualnianie i udostępnianie baz danych organizacji pozarządowych;	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015

	Wsparcie organizacji pozarządowych prowadzących działania na rzecz osób niepełnosprawnych.		
Cel operacyjny 2.2.	Partnerstwo w działaniu na rzecz osób niepełnosprawnych: - Zintegrowane przeprowadzanie kampanii społecznych na rzecz osób niepełnosprawnych; - Prowadzenie działań zmierzających do szeroko pojętej integracji osób niepełnosprawnych; - Dofinansowanie do sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych dla organizacji pozarządowych; - Opiniowanie projektów uchwał i programów oraz inspirowanie działań zmierzających do integracji społecznej osób niepełnosprawnych przez Powiatową Społeczną Radę ds. Osób Niepełnosprawnych; - Bieżące informowanie osób niepełnosprawnych o działaniach do nich kierowanych.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015
<i>Cel strategiczny 3</i>	<i>Zapewnienie osobom niepełnosprawnym warunków pełnego uczestnictwa w życiu społecznym</i>		
Cel operacyjny 3.1.	Poprawa fizycznej sprawności osób niepełnosprawnych: - Dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny; - Podjęcie działań zmierzających do pełnego i adekwatnego w stosunku do rodzaju i stopnia niepełnosprawności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze i sprzęt rehabilitacyjny.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015
Cel operacyjny 3.2.	Likwidacja barier architektonicznych, technicznych oraz barier w komunikowaniu się : Likwidacja barier architektonicznych i technicznych w budynkach użyteczności publicznej, ze szczególnym uwzględnieniem osób niepełnosprawnych z dysfunkcją narządu ruchu i wzroku;	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015

	▪ Przystosowanie transportu w celu dostosowania infrastruktury komunikacyjnej do potrzeb osób niepełnosprawnych; ▪ Dofinansowanie likwidacji barier w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej; ▪ Tworzenie nowych miejsc parkingowych dla osób niepełnosprawnych; ▪ Wydawanie kart parkingowych dla osób niepełnosprawnych i placówek działających na rzecz osób niepełnosprawnych; ▪ Realizacja programów i projektów mających na celu likwidację barier uniemożliwiających swobodne i samodzielne poruszanie się osób niepełnosprawnych.		
<i>Cel strategiczny 4</i>	<i>Rozwój rehabilitacji społecznej</i>		
Cel operacyjny 4.1.	Rozwijanie umiejętności społecznych oraz poprawa psychofizycznej sprawności osób niepełnosprawnych: ▪ Udzielanie dofinansowania do uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych; ▪ Dofinansowanie imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych i turystycznych; ▪ Propagowanie imprez o różnym charakterze z dziedziny sportu, kultury, rekreacji i turystyki w miejscach umożliwiających w nich udział osób niepełnosprawnych.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015
Cel operacyjny 4.2.	Działania mające na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędnych do prowadzenia przez osoby niepełnosprawne możliwie niezależnego, samodzielnego, aktywnego życia: ▪ Wsparcie funkcjonowania warsztatów terapii zajęciowej, zakładu aktywności zawodowej, domów pomocy społecznej, środowiskowych domów samopomocy działających na terenie powiatu bydgoskiego;	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), warsztaty terapii zajęciowej, zakład aktywności zawodowej, środowiskowe domy samopomocy	2010 - 2015

	▪ Dofinansowanie działalności warsztatów terapii zajęciowej; ▪ Wspieranie imprez kulturalnych, sportowych, rekreacyjnych i turystycznych; ▪ Promocja twórczości oraz dokonań osób niepełnosprawnych.		
Cel operacyjny 4.3.	Promowanie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych: ▪ Koordynowanie działań podejmowanych przez wolontariuszy; ▪ Przeprowadzanie kampanii społecznych mających na celu promowanie idei wolontariatu.	gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015
<i>Cel strategiczny 5</i>	<i>Zaspokajanie potrzeb edukacyjnych osób niepełnosprawnych</i>		
Cel operacyjny 5.1.	Edukacja osób niepełnosprawnych: ▪ Wsparcie edukacji osób niepełnosprawnych; ▪ Wsparcie placówek edukacyjnych w procesie edukacji osób niepełnosprawnych; ▪ Rozwój edukacji integracyjnej.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), organizacje pozarządowe	2010 - 2015
Cel operacyjny 5.2.	Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych: ▪ Finansowanie i realizacja zadań w zakresie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności osób z terenu powiatu bydgoskiego; ▪ Diagnozowanie dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością pod kątem kwalifikowania do kształcenia specjalnego i nauczania indywidualnego.	powiat (w tym jednostki organizacyjne), gminy (w tym jednostki organizacyjne), Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności	2010 - 2015

Podsumowanie

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych w powiecie bydgoskim na lata 2010 - 2015 jest dokumentem długofalowym mającym na celu przybliżyć problemy osób niepełnosprawnych w środowisku lokalnym oraz schematycznie określa pola działalności różnych podmiotów zajmujących się pomocą osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom.

Kierunki działań Programu zakładają, aby każda osoba niepełnosprawna mogła aktywnie korzystać ze swoich uprawnień i realizować efektywnie społeczne obowiązki i przywileje. Wśród ludzi niepełnosprawnych występują osoby o różnych potrzebach. Działanie Programu dążące do zapewnienia im możliwie najlepszej jakości życia i warunków rozwoju, tą różnorodność uwzględnia.

W proces opracowywania tego programu zostały włączone samorządy gminne i organizacje pozarządowe pracujące na rzecz osób niepełnosprawnych. Ich doświadczenia i wiedza pozwoliły na stworzenie takiego programu, w którym uwzględnione zostały potrzeby i preferencje osób niepełnosprawnych, a tym samym zapewniona została podmiotowość zaplanowanych działań.

Opracowany Program otwiera instytucjom publicznym i niepublicznym wiele możliwości m. in. uczestnictwa w procesie zmian postrzegania problemu niepełnosprawności jak i w pozyskiwaniu środków pozabudżetowych z różnego rodzaju funduszy.